



Uwaga: Niniejszy dokument będzie stanowił podstawę do opracowania krótszych dokumentów dla zainteresowanych osób, napisanych w przystępny sposób.



WYTYCZNE DOTYCZĄCE PRZEWOZU LĄDOWEGO PSÓW I KOTÓW O CHARAKTERZE HANDLOWYM



Spis treści

Kontekst Podstawa prawna

Zaleca się zrewidowanie niniejszych wytycznych w następującym terminie:

Definicje

Część 1: Ogólne warunki transportu zwierząt

1.1 Zdarność do podróży

1.2 Środki transportu i transportery

1.3 Praktyki transportowe

- Załadunek, rozładunek i opieka Kompetencje personelu i kierowców
- Rozdzielanie różnych gatunków i typów zwierząt
- Zalecenia dot. minimalnej przestrzeni dla zwierząt

1.4 Częstotliwość pojenia i karmienia, czas trwania podróży i czas odpoczynku

Część 2: Kontrole zdrowia zwierząt i zwalczanie chorób

2.1 Utrzymanie higieny

2.2 Bariery ochronne

2.3 Badanie przez lekarza weterynarii przed, w trakcie i po podróży

Część 3: Wymagania dotyczące pojazdów i przewoźników

3.1 Zezwolenia dla przewoźników

3.2 Homologacja pojazdów transportowych i przyczep

3.3 Dokumentacja transportowa

Część 4: Planowanie na wypadek sytuacji kryzysowych

4.1 Sytuacje kryzysowe

4.2 Transport ras objętych ograniczeniami

4.3 Transport zwierząt w ekstremalnych warunkach pogodowych

4.4 Opieka nad zwierzętami chorymi lub rannymi

Część 5: Literatura

Dodatek 1: Plan na wypadek sytuacji kryzysowych

Dodatek 2: Wskaźniki zdrowia i dobrostanu zwierząt



Kontekst

Rozporządzenie (WE) 1/2005 w sprawie ochrony zwierząt podczas transportu, zwane dalej „rozporządzeniem”, weszło w życie dnia 1 stycznia 2007 r. i ma na celu zapewnienie równych szans podmiotom gospodarczym przy jednoczesnym zapewnieniu wystarczającej ochrony przewożonych zwierząt.

Treść i skutki rozporządzenia były przedmiotem analiz naukowych Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności, jednak dokument ten nie zawiera prawie żadnych konkretnych przepisów dotyczących transportu psów i kotów.

Z tego względu podgrupa dobrowolnej inicjatywy Platformy UE ds. dobrostanu zwierząt mająca na celu ochronę zdrowia i dobrostanu zwierząt domowych (psów) w handlu, zwana poniżej „podgrupą”, opracowała jasne wytyczne i uważa, że ważne jest rozszerzenie tego podejścia w celu uwzględnienia wszystkich aspektów zdrowia i dobrostanu kotów i psów podczas ich transportu o charakterze handlowym zarówno w aktach delegowanych związanych z rozporządzeniem (UE) 2016/429 (Prawo o zdrowiu zwierząt), opracowywanych opiniach EFSA, o których mowa w rozporządzeniu (WE) 1/2005, jak i w wymogach dotyczących zdrowia zwierząt, o których mowa w dyrektywie 92/65/EWG oraz w rozporządzeniu (UE) nr 576/2013 w sprawie przewozu zwierząt domowych o charakterze handlowym.

Autorzy kierują podziękowania do następujących osób i instytucji:

Biuro ds. zdrowia zwierząt i roślin, Ministerstwo Rolnictwa i Leśnictwa, Finlandia

Departament zdrowia i dobrostanu zwierząt, Krajowy Urząd ds. Bezpieczeństwa Łańcucha Żywnościowego, Węgry

Dział ds. zdrowia i dobrostanu zwierząt, Ministerstwo Rolnictwa, Żywności i Gospodarki Morskiej, Irlandia

Departament dobrostanu zwierząt, Dyrekcja Generalna ds. Środowiska, Bruksela, Belgia Inspektor ds. dobrostanu zwierząt, Dyrekcja generalna ds. transportu, Flandria, Belgia

Biuro ds. dobrostanu zwierząt, Ministerstwo Rolnictwa i Żywności, Francja

Dział ds. dobrostanu zwierząt, Ministerstwo Żywności i Rolnictwa Republiki Federalnej Niemiec

Dział ds. dobrostanu zwierząt, Dyrekcja Generalna ds. Żywności i Weterynarii, Ministerstwo Rolnictwa, Portugalia

Dział ds. dobrostanu zwierząt, rząd Flandrii, Belgia

Dział ds. dobrostanu zwierząt, Ministerstwo Rolnictwa, Rybołówstwa i Żywności, Hiszpania

Dział ds. dobrostanu zwierząt, Ministerstwo Rolnictwa, Środowiska i Jakości Żywności, Holandia

Dział ds. dobrostanu zwierząt, Służby publiczne Walonii, Belgia

Wydział Medycyny Weterynaryjnej, Uniwersytet Mediolański, Włochy

Eurogrupa na rzecz zwierząt, Ministerstwo Zdrowia IZSM, Włochy

Królewskie Towarzystwo Zapobiegania Okrucieństwu wobec Zwierząt (RSPCA)

Państwowy organ administracyjny ds. weterynaryjnych i żywności Republiki Słowackiej

Dział ds. zdrowia i dobrostanu zwierząt oraz medycyny weterynaryjnej, Urząd ds. Weterynarii i Żywności, Dania

Europejska Federacja Lekarzy Weterynarii (FVE)

VIER PFOTEN / FOUR PAWS – Biuro Polityki Europejskiej

Golden Paws Pet Transport

Krajowe punkty kontaktowe ds. transportu

Projekt Biocrime Harry Eckman Iwona Mertin



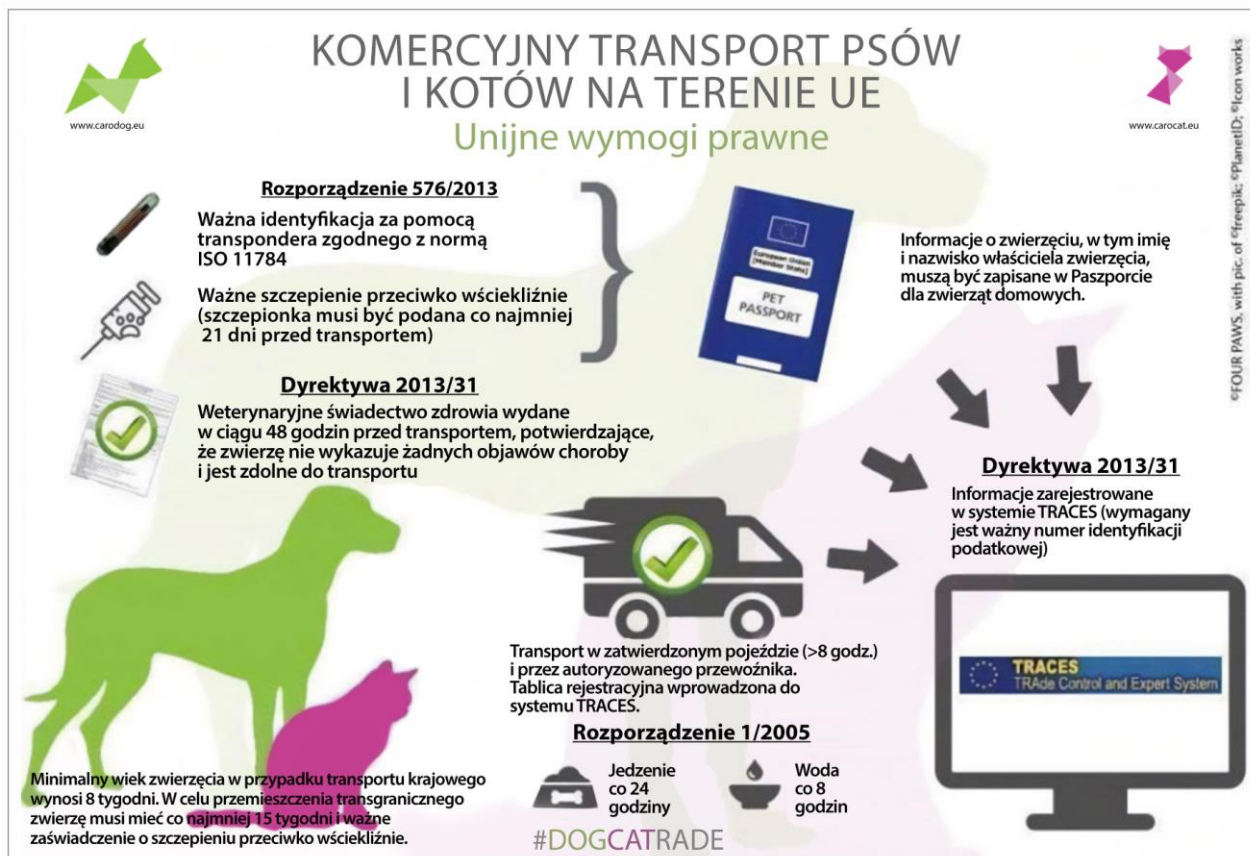
Podstawa prawna

Rozporządzenia i dyrektywy dotyczące przewożenia psów i kotów¹.

- Dyrektywa Rady 90/425/EWG z dnia 26 czerwca 1990 r. dotycząca kontroli weterynaryjnych i zootechnicznych mających zastosowanie w handlu wewnątrzspółnotowym niektórymi żywymi zwierzętami i produktami w perspektywie wprowadzenia rynku wewnętrznego,
- Dyrektywa Rady 92/65/EWG z dnia 13 lipca 1992 r. ustanawiająca warunki zdrowia zwierząt regulujące handel i przywóz do Wspólnoty zwierząt, nasienia, komórek jajowych i zarodków nieobjętych warunkami zdrowia zwierząt ustanowionymi w szczególnych zasadach Wspólnoty określonych w załączniku A pkt I do dyrektywy 90/425/EWG,
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 599/2004 z dnia 30 marca 2004 r. dotyczące przyjęcia zharmonizowanego wzoru świadectwa i sprawozdania z kontroli związanych z wewnątrzspółnotowym handlem zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego,
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2005 z dnia 22 grudnia 2004 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas transportu i związanych z tym działań oraz zmieniające dyrektywy 64/432/EWG i 93/119/WE oraz rozporządzenie (WE) nr 1255/97,
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/31/UE z dnia 12 czerwca 2013 r. zmieniająca dyrektywę Rady 92/65/EWG w zakresie wymagań dotyczących zdrowia zwierząt, regulujących handel wewnątrzunijny i przywóz do Unii psów, kotów i fretek,
- Decyzja 2013/518/UE: Decyzja wykonawcza Komisji z dnia 21 października 2013 r. zmieniająca część 1 załącznika E do dyrektywy Rady 92/65/EWG w odniesieniu do wzoru świadectwa zdrowia dla zwierząt z gospodarstw,
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 576/2013 z dnia 12 czerwca 2013 r. w sprawie przewozu zwierząt domowych o charakterze handlowym i uchylające rozporządzenie (WE) nr 998/2003, Tekst mający znaczenie dla EOG,
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/429 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie przenośnych chorób zwierząt oraz zmieniające i uchylające niektóre akty w dziedzinie zdrowia zwierząt (Prawo o zdrowiu zwierząt),
- Rozporządzenie Wykonawcze Komisji (UE) 2019/1715 z dnia 30 września 2019 r. ustanawiające przepisy dotyczące funkcjonowania systemu zarządzania informacjami w zakresie kontroli urzędowych oraz jego składników systemowych (rozporządzenie w sprawie systemu IMSOC).

¹ Wszystkie te teksty, z wyjątkiem rozporządzenia 1/2005, stały się podstawą rozporządzenia (UE) w sprawie przenośnych chorób zwierząt (Prawo o zdrowiu zwierząt). Ponadto przy pomocy aktu wykonawczego i delegowanego rzeczne rozporządzenie wprowadza bardziej szczegółowe wymogi dotyczące przewozu psów i kotów ze schronisk i miejsc gromadzenia.

Streszczenie podstawowych aktów prawnych



Zaleca się zrewidowanie niniejszych wytycznych w następującym terminie:

Celem niniejszych wytycznych jest umożliwienie ochrony zdrowia i dobrostanu kotów i psów podczas przewozu o charakterze handlowym. Stanowią one praktyczny przewodnik odnoszący się do transportu tych konkretnych gatunków i mający zastosowanie do każdego, kto przewozi lub nadzoruje przewóz psów i kotów. W odniesieniu do transportu lotniczego niniejsze wytyczne zasadniczo mają zastosowanie, niemniej bardziej szczegółowych informacji należy szukać na stronie internetowej IATA (IATA Live Animals Regulations) oraz u właściwego przewoźnika lotniczego.

Definicje

Długi przejazd: przejazd trwający dłużej niż 8 godzin, licząc od momentu załadunku pierwszego zwierzęcia z danego transportu².

Nadawca: osoba wysyłająca zwierzęta.

Opiekun: osoba bezpośrednio odpowiedzialna za dobrostan zwierząt, która towarzyszy im podczas podróży. Musi to być osoba, która rozumie zachowania i potrzeby związane z dobrostanem zwierząt oraz posiada wiedzę na ich temat, która potrafi skutecznie pokierować sytuacją zwierząt w transporcie oraz zapewniać i chronić dobrostan zwierząt znajdujących się pod jej opieką. Opiekun powinien posiadać

² Zgodnie z rozporządzeniem 1/2005.



odpowiednie przeszkolenie i doświadczenie, profesjonalnie i pozytywnie reagować na potrzeby zwierzęcia, a jego kompetencje w tej roli powinny być zdobyte w drodze formalnego szkolenia i praktycznego doświadczenia w opiece nad zwierzętami i ich transporcie.

Kierowca: osoba prowadząca pojazd transportowy. Może to być opiekun zwierzęcia lub inna osoba. Musi posiadać niezbędne uprawnienia i kwalifikacje do prowadzenia danego pojazdu.

Kot: (*Felis catus*), powszechnie nazywany kotem domowym. Udomowiony przedstawiciel rodziny kotowatych (rząd drapieżnych).

Odbiorca: osoba odbierająca zwierzęta w miejscu przeznaczenia.

Organ właściwy: organ państwa członkowskiego właściwy do przeprowadzania kontroli zdrowia zwierząt lub dowolna instytucja, której organ ten przekazał takie uprawnienia.

Organizator:

- (i) przewoźnik, który zlecił przynajmniej jednemu innemu przewoźnikowi wykonanie części trasy; lub
- (ii) osoba fizyczna lub prawna, która zawarła umowę na przewóz z więcej niż jednym przewoźnikiem³.

Miejsce wyjazdu: miejsce, w którym pierwsze zwierzę zostaje po raz pierwszy załadowane na środek transportu.

Miejsce przeznaczenia: miejsce, w którym następuje ostatni rozładunek zwierzęcia.

Pies: (*Canis lupus familiaris*) udomowiony przedstawiciel rodziny psowatych (rząd drapieżnych).

Podróż: całość operacji transportowej, od miejsca wyjazdu do miejsca przeznaczenia, w tym wszelkie rozładunki, zakwaterowanie i załadunek mające miejsce w punktach pośrednich podróży⁴.

Posiadacz zwierzęcia: każda osoba fizyczna lub prawna, z wyjątkiem przewoźnika, odpowiedzialna za zwierzęta lub zajmująca się nimi na stałe lub tymczasowo⁵.

Przewoźnik: każda osoba fizyczna lub prawna transportująca zwierzęta na potrzeby własne lub strony trzeciej.

Przewóz o charakterze handlowym: transport w celach handlowych nie jest ograniczony do transportu z natychmiastową wymianą pieniędzy na towary lub usługi. Przewóz o charakterze handlowym odnosi się do działalności gospodarczej i obejmuje każdy transport, który bezpośrednio lub pośrednio wiąże się z zyskiem finansowym lub ma na celu jego osiągnięcie.

Rozporządzenie 576/2013 definiuje „przewóz o charakterze niehandlowym” jako każdy przewóz, którego celem nie jest sprzedaż lub przeniesienie własności zwierzęcia domowego. Dlatego też przewóz o charakterze handlowym powinien być również definiowany w kategoriach przeniesienia własności oraz zysku finansowego.

Rozporządzenie 576/2013 stanowi również, że w interesie spójności prawa unijnego do czasu ustanowienia przepisów unijnych regulujących przewóz zwierząt domowych w celach niehandlowych do państwa członkowskiego z innego państwa członkowskiego lub z terytorium lub państwa trzeciego, należy umożliwić stosowanie przepisów krajowych do przewozu zwierząt w celach niehandlowych, pod warunkiem że nie są one bardziej rygorystyczne niż przepisy stosowane do przewozu o charakterze handlowym.

³ Zgodnie z rozporządzeniem 1/2005.

⁴ Zgodnie z rozporządzeniem 1/2005.

⁵ Zgodnie z rozporządzeniem 1/2005

Przykład 1	Jeżeli konsument korzysta z usług firmy transportowej w celu przewiezienia psa lub kota z punktu A do B w zamian za korzyść finansową, jest to przewóz o charakterze handlowym i zastosowanie ma rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2005 oraz, w stosownych przypadkach, krajowe akty prawne.
Przykład 2.	Jeżeli zwierzęta są transportowane w celach hodowlanych, niezależnie od długości podróży i liczby transportowanych zwierząt.
Przykład 3.	Jeżeli liczba transportowanych zwierząt będących własnością jednej osoby przekracza pięć, uznaje się to za przewóz o charakterze handlowym, chyba że spełnione są wszystkie poniższe warunki: <ul style="list-style-type: none"> • przewóz zwierząt domowych ma na celu udział w konkursach⁶, • wystawach lub imprezach sportowych (lub w treningach do takich imprez); oraz • właściciel lub upoważniona osoba przedstawia pisemny dowód powyższego; oraz • zwierzęta mają więcej niż sześć miesięcy.
Przykład 4	Jeżeli stowarzyszenie ochrony zwierząt przewozi psy między państwami członkowskimi w celu ich odpłatnego umieszczenia u osób trzecich, niezależnie od tego, czy działalność ta jest nastawiona na zysk, czy nie ⁷ .

System TRACES: Trade Control and Expert System – narzędzie do zarządzania transportami zwierząt i produktów zwierzęcych w UE i z krajów trzecich.

Środki transportu: samochód osobowy, ciężarówka, furgonetka, każdy inny środek transportu drogowego⁸.

Transport: przewóz zwierząt przy pomocy jednego lub większej liczby środków transportu oraz powiązane działania, w tym załadunek, rozładunek, przejazd i odpoczynek, aż do zakończenia rozładunku zwierząt w miejscu przeznaczenia⁹. Na potrzeby niniejszych wytycznych słowo „transport” odnosi się w szczególności do transportu drogowego, ale może mieć również zastosowanie do innych form transportu.

Transporter: każda skrzynia, skrzynka, pudełko, klatka, pojemnik lub inna sztywna konstrukcja służąca do transportu zwierząt, która sama w sobie nie jest środkiem transportu (również: wbudowany boks w pojeździe transportowym).

Urzędowy lekarz weterynarii: lekarz weterynarii wyznaczony przez właściwy organ państwa członkowskiego.

Zwierzęta: w przypadku niniejszych wytycznych określenie „zwierzęta” odnosi się do psów i kotów.

⁶ W przypadku zmiany rozporządzenia zaleca się, aby miało ono zastosowanie we wszystkich przypadkach, w których zwierzęta są transportowane na zawody, niezależnie od liczby zwierząt.

⁷ Orzeczenie TSUE w sprawie nr C-301/14.

⁸ Niniejsze wytyczne dotyczą wyłącznie transportu drogowego. W ramach podróży pojazd drogowy może być transportowany pociągiem lub promem; nie zmienia to jednak niniejszych wytycznych, ponieważ transportowane zwierzęta nadal pozostają wewnątrz pojazdu drogowego.

⁹ Zgodnie z rozporządzeniem 1/2005.

Część 1: Ogólne warunki transportu zwierząt

Odpowiednie dokumenty i dobre przygotowanie do podróży dają zwierzęciu i organizatorowi największe prawdopodobieństwo bezpiecznej, komfortowej i bezproblemowej podróży.

Przygotowanie, np. szczepienia zapobiegające poważnym chorobom, ma zasadnicze znaczenie, a prawidłowe metody znakowania zwierząt zwiększają możliwości ich identyfikacji oraz pomagają w przypadku zagubienia się zwierzęcia¹⁰. Żadne zwierzę nie powinno być przewożone bez oznakowania za pomocą transpondera¹¹ i bez odpowiednich lub wymaganych szczepień¹² oraz badania przeprowadzonego przez weterynarza. Przed podróżą należy sprawdzić przepisy obowiązujące w danym kraju oraz zasięgnąć porady weterynaryjnej, aby zapewnić ochronę zdrowia i dobrostanu zwierząt podczas podróży.

Na podstawie tych informacji środki transportu i zwierzęta są sprawdzane pod kątem zgodności z dokumentami i przepisami, w szczególności tymi określonymi w cytowanym rozporządzeniu. Środki transportu muszą być również kontrolowane w odniesieniu do wszelkich nagłych sytuacji związanych z dobrostanem zwierząt, w szczególności tych wymagających natychmiastowego leczenia.

Przedstawiciel organu kontrolującego powinien sprawdzić, czy zgodnie z cytowanym rozporządzeniem:

- jest to transport związany z działalnością handlową (podlegający przepisom dotyczącym transportu zwierząt),
- czas trwania transportu jest krótszy lub dłuższy niż 8 godzin,
- jest to transport w granicach kraju, z lub do innych krajów Wspólnoty (podlegający Prawu o zdrowiu zwierząt) lub do kraju trzeciego.

Przed wysyłką zwierząt właściciel proszony jest o dostarczenie wymaganych dokumentów zależnych od rodzaju transportu. Zaleca się, aby przewoźnik w dniu transportu miał przy sobie w teczkach wszystkie dokumenty w formie wydruków, a także by sprawdził mikroczip czytnikiem i w stosownych przypadkach zweryfikował zawartość paszportu.

Dokumenty wymagane do transportu muszą wyraźnie określać:

- jaki rodzaj transportu jest wykonywany,
- jakie gatunki zwierząt są przewożone,
- ile jest zwierząt,
- oznakowanie każdego zwierzęcia wraz z jego świadectwem weterynaryjnym,
- jak długo będzie trwała podróż lub ile już trwała,

Jeżeli istnieje podejrzenie, że zwierzęta są transportowane z kraju trzeciego, należy rozważyć dalsze wymagania.

W przypadku jakichkolwiek wątpliwości w odniesieniu do niezbędnych dokumentów lub zdatności zwierząt do transportu pojazd transportowy musi zostać przewieziony do odpowiedniego miejsca rozładunku (posterunek policji, schronisko dla zwierząt itp.).

1.1 Zdatność do podróży

Wymogi ogólne

Żadne zwierzę nie może być transportowane, jeżeli nie jest zdatne do planowanej podróży, a wszystkie zwierzęta muszą być transportowane w warunkach gwarantujących, że nie spowodują one zranienia ani

¹⁰ W niektórych krajach jest to wymóg prawny.

¹¹ Normy ISO 11784 i ISO 11785.

¹² W szczególności przeciwko wściekliznie.



niepotrzebnego cierpienia transportowanych zwierząt. Nie wolno przewozić zwierząt domowych, które są ranne, chore lub nadmiernie cierpiące, z wyjątkiem transportu do gabinetu weterynaryjnego w nagłych przypadkach. Obowiązkiem przewoźnika jest zapewnienie, aby wymogi te były zawsze przestrzegane. Ponadto, przewoźnik musi zapewnić, że wszystkie niezbędne ustalenia zostały poczynione z wyprzedzeniem, aby zminimalizować długość podróży i zaspokoić wszystkie potrzeby zwierząt podczas podróży

Ze względu na możliwość wywołania znacznego stresu nie należy transportować psów i kotów, o ile nie jest to absolutnie konieczne, a każda podróż powinna trwać możliwie najkrócej^{13,14}.

Nie należy przewozić następujących zwierząt (chyba że do weterynarza):

- chorych, rannych lub słabych, np. w przypadku stłuczenia, kulawizny, obrzęku,
- niezdolnych do samodzielnego poruszania się bez bólu i dyskomfortu lub do chodzenia bez pomocy; zwierzęta muszą być w stanie poruszać się normalnie, bez bólu i nie powinny być zmuszane do ruchu,
- z otwartymi ranami lub wypadnięciem odbytnicy, np. zwierzęta ze złamaniami, ranami,
- w okresie rekonwalescencji bezpośrednio po planowym zabiegu chirurgicznym, np. kastracji lub sterylizacji,
- wykazujących fizjologiczne osłabienie, np. osłabienie w wyniku procesu chorobowego, zranienia, głodu, zmęczenia,
- wykazujących kliniczne objawy wskazujące na proces patologiczny, np. znaczna utrata wagi, biegunka, problemy z oddychaniem, objawy nerwowe, utrata apetytu,
- ze wskaźnikiem BCS o wartości 1 lub 5 (szczegóły w Dodatku 2),
- psy wykazujące oznaki agresywnego zachowania (każde przewożone zwierzę musi być bez kagańca).

Samice w okresie przed- i poporodowym

- ciężarna kotka lub suka w ciągu ostatnich dwóch tygodni przed przewidywaną datą porodu lub tydzień po porodzie, chyba że do lekarza weterynarii w celu leczenia,
- w przypadku wątpliwości, zwierzęta powinny zostać zbadane przez lekarza weterynarii pod kątem obecności mleka w gruczołach mlekowych, rozluźnienia więzadeł miednicy, wycieków z pochwy lub zachowań związanych z gniazdowaniem, które mogą wskazywać na zbliżający się poród.

Młode zwierzęta

• W przypadku transportu krajowego szczenięta i kocięta^{15,16,17,18,19} muszą być w wieku powyżej 8 tygodni. W przypadku transportu transgranicznego szczenięta i kocięta muszą mieć ukończone 15 tygodni. Szczeniąt i kociąt poniżej tego wieku nie wolno przewozić, chyba że z matką, w sytuacjach awaryjnych lub jeśli lekarz weterynarii uzna to za konieczne ze względów zdrowotnych lub związanych z dobrostanem zwierząt.

Chore lub ranne zwierzęta mogą być uznane za zdadne do transportu, jeśli są transportowane pod nadzorem weterynaryjnym w celu leczenia lub diagnostyki weterynaryjnej bądź po nich. Jednakże transport

¹³ Mariti, C., Ricci, E., Mengoli, M., Zilocchi, M., Sighieri, C., Gazzano, A. (2012). Survey of travel-related problems in dogs. The Veterinary Record, 170 (21), 542.

¹⁴ RSPCA, The effect of transport on dog welfare – evidence for the revision of EU regulation 1/2005

¹⁵ <https://www.alleycat.org/resources/kitten-progression/>

¹⁶ <https://uk.pedigree.com/puppy/key-milestones>

¹⁷ <https://www.wikihow.com/Tell-Your-Puppy%27s-Age>

¹⁸ Nagłe lub przedwczesne oddzielenie szczeniąt od matek i rodzeństwa przed 7–8 tygodniem życia przerywa naturalny proces ich odsadzania i może wywoływać ostry lub przewlekły stres (Serpell, J., Duffy, D. L., Jagoe, A., 2016 r.).

¹⁹ RSPCA. 2017. Szczepienia. Ochrona zwierzęcia przed chorobami zakaźnymi.



taki jest dozwolony tylko wtedy, gdy nie powoduje niepotrzebnego cierpienia i nie stanowi złego traktowania takich zwierząt. W przypadku wątpliwości należy zawsze zasięgnąć porady lekarza weterynarii.

Sedacja psów i kotów przed transportem rzadko jest konieczna, a w zależności od zastosowanego środka może powodować działania niepożądane, w tym obniżenie zdolności termoregulacji i wzmożoną reakcję na bodźce zewnętrzne. Jeżeli w wyjątkowym przypadku zachodzi konieczność sedacji zwierzęcia ze względu na jego dobrostan lub z przyczyn weterynaryjnych, leki mogą być podawane wyłącznie pod kierunkiem lekarza weterynarii, który został dokładnie poinformowany o planie podróży. Istotne jest również, aby wszystkie osoby zajmujące się transportem i opieką nad zwierzętami w czasie przejazdu wiedziały, że zwierzęta zostały poddane sedacji i były świadome wszelkich specjalnych zabiegów pielęgnacyjnych oraz planów awaryjnych w przypadku opóźnienia podróży i ustąpienia działania sedacji. Szczegółowe informacje na temat rozdzielania zwierząt znajdują się w części 1.3 niniejszych wytycznych.

1.2 Środki transportu i transporterzy

Podczas transportu zwierzęta muszą znajdować się w odpowiednich transporterach. Transportery te muszą spełniać pewne minimalne wymagania.

Przestrzeń ładunkowa dla zwierząt w pojeździe używanym do transportu psów lub kotów musi przez cały czas chronić zdrowie i dobrostan oraz gwarantować wygodę zwierząt.

Oznacza to:

- ochronę przed spalinami;
- wystarczający dopływ powietrza w przestrzeni ładunkowej umożliwiający normalne oddychanie;
- umieszczenie transportera w przestrzeni ładunkowej w sposób zapewniający każdemu zwierzęciu wystarczającą ilość powietrza do normalnego oddychania;
- ustawienie transportera w taki sposób, aby był chroniony przed czynnikami atmosferycznymi;
- umiejscowienie transportera zapewniające możliwość wyjęcia zwierzęcia w nagłych przypadkach;
- ustawienie transportera w taki sposób, aby zwierzęta nie były zwrócone do siebie pyskami²⁰;
- utrzymywanie wnętrza przestrzeni ładunkowej w czystości i bez niepotrzebnych przedmiotów.

Zwierzęta nie mogą być przewożone razem ze szkodliwymi materiałami lub substancjami. W przypadku gdy wymagane są pewne materiały, na przykład do sprzątnięcia, zwierzęta muszą być chronione i odseparowane od nich podczas transportu. Materiały takie mogą obejmować:

- środki czyszczące,
- substancje żrące,
- materiały lub przedmioty o silnym zapachu,
- szczątki lub odchody zwierzęce.

Ogólne wymagania dotyczące pojazdów i transporterów używanych do transportu wszystkich gatunków zwierząt wymagają, aby były one zaprojektowane, skonstruowane, utrzymywane i obsługiwane w taki sposób, aby:

- nie powodowały ryzyka okaleczeń i cierpienia oraz zapewniały zwierzętom bezpieczeństwo,
- nie posiadały ostrych krawędzi ani wystających elementów wewnętrznych, które mogłyby zranić zwierzę,
- były wykonane z materiałów nietoksycznych,

²⁰ Najlepiej jest tak ustawić transportery w pojeździe, by wszystkie były zwrócone w jedną stronę.



- uniemożliwiały zwierzętom ucieczkę (np. drzwiczki muszą być skonstruowane w taki sposób, aby ich przypadkowe otwarcie było niemożliwe), jednak by dało się je otwierać w sposób łatwy i szybki, umożliwiający ewakuowanie zwierzęcia w sytuacji awaryjnej,
- zapobiegały wkładaniu przez zwierzęta łap czy nosów w otwory wentylacyjne lub siatki drzwiczek, tak aby ograniczyć potencjalne ryzyko zranienia zwierzęcia, opiekunów bądź innych osób lub zwierząt znajdujących się w pobliżu,
- były trwałe i solidne, tak aby wytrzymały obciążenia związane z ruchem podczas transportu,
- miały odpowiednią podłogę antypoślizgową, tam gdzie ma to zastosowanie,
- chroniły zwierzęta przed niekorzystnymi warunkami pogodowymi, ekstremalnymi temperaturami i niekorzystnymi zmianami warunków klimatycznych,
- były łatwe do czyszczenia, dezynfekcji lub utylizacji w zależności od potrzeb,
- miały szczelne dno,
- zapewniały jakość i temperaturę powietrza odpowiednią dla gatunku i liczby transportowanych zwierząt, np. powinny mieć otwory wentylacyjne przynajmniej z trzech stron,
- zapewniały odpowiednie oświetlenie umożliwiające opiekę i kontrolę nad zwierzętami podczas planowanej podróży,
- umożliwiały dostęp do zwierząt w celu zapewnienia im pożywienia, wody i koniecznej opieki, oraz w celach kontrolnych.

Wymagania techniczne dla pojazdów

Wszystkie pojazdy mają być bezpieczne, zdatne do ruchu drogowego zgodnie ze stosownymi przepisami i obsługiwane według wszystkich obowiązujących przepisów transportowych i drogowych. W przypadku przewożenia zwierząt obejmuje to obowiązujące krajowe akty prawne lub inne stosowne przepisy. Kierowcy powinni upewnić się, że pojazd, z którego korzystają, posiada wszystkie niezbędne zezwolenia i certyfikaty wymagane przez prawo krajowe.

Wszystkie pojazdy używane do transportu zwierząt muszą być regularnie serwisowane²¹. Obowiązkiem przewoźnika jest zadbanie o to, by pojazd był bezpieczny przed rozpoczęciem korzystania z niego.

- Należy przeprowadzić następujące kontrole pojazdu:
 - Codziennie: poziom oleju silnikowego, poziom płynu chłodzącego i stan opon.
 - Co tydzień: poziom naładowania akumulatora, stan hamulców i spryskiwaczy szyby przedniej.
- pojazd musi mieć (i) numer rejestracyjny, jeżeli jest to sztywny pojazd z własnym napędem, lub (ii) w przypadku pojazdu z przyczepą - musi posiadać unikatowy, trwały, zabezpieczony przed manipulacją, dostępny i widoczny numer podwozia (w przypadku oddzielnej jednostki trakcyjnej),
- pojazd (w tym wszelkie ruchome transportery) musi być wyraźnie i widocznie oznakowany jako przewożący żywe zwierzęta²²,
- w przypadku podróży morskich lub kolejowych pojazd musi posiadać wystarczającą liczbę odpowiednio zaprojektowanych, zainstalowanych (odpowiednio rozmieszczonych) i serwisowanych punktów mocowania (zaczepów mocujących), tak aby można go było odpowiednio zabezpieczyć.

²¹ W przypadku podróży długodystansowych zaleca się serwisowanie pojazdu 2–3 razy w roku.

²² Dla pojazdów zarejestrowanych w niektórych krajach, np. w Szwecji, obowiązkowe jest oznakowanie zarówno z tyłu, jak i z przodu.

Wentylacja i kontrola temperatury

Wymagana jest odpowiednia wentylacja i kontrola temperatury. Pojazdy używane wyłącznie do transportu zwierząt muszą być wyposażone w transportery o odpowiednich rozmiarach umożliwiające bezpieczny transport zwierząt oraz muszą mieć zapewnioną odpowiednią wentylację, tak aby zwierzę mogło czuć się komfortowo podczas podróży, niezależnie od temperatury lub poziomu wilgotności na zewnątrz. Pojazdy powinny być wyposażone w urządzenia umożliwiające monitorowanie temperatury i wilgotności zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz pojazdu

W pojazdach transportowych należy zainstalować odpowiednią wentylację naturalną i mechaniczną (klimatyzację), aby zapewnić utrzymanie odpowiedniej jakości powietrza w przedziale pojazdu przeznaczonym dla zwierząt.

Całkowita łączna powierzchnia wszystkich otworów wentylacyjnych w przedziale dla zwierząt musi stanowić 14% całkowitej łącznej powierzchni wszystkich ścian tego przedziału, a co najmniej jedna trzecia całkowitej powierzchni wentylacyjnej musi znajdować się w jego górnej połowie.

Każda ściana z otworem wentylacyjnym musi posiadać wystające zewnętrzne obramowanie, które zapobiega blokowaniu tych otworów i zapewnia co najmniej 2 cm przestrzeni na cyrkulację powietrza między transporterem a ścianą lub innym obiektem.

Należy zadbać o spełnienie następujących wymogów:

- przepływ powietrza i jego jakość mają być wystarczające dla liczby i rodzaju transportowanych zwierząt,
- zwierzęta nie mogą być trzymane w miejscach, w których warunki klimatyczne mogłyby powodować u nich niepokój.
- W przypadku kotów i psów, temperatura powinna być utrzymywana w zakresie od 15°C do 25°C, i nigdy poniżej 10°C. Izolacja i regulacja temperatury powinny mieć na celu utrzymanie temperatury otoczenia w podanym zakresie. Najlepszą praktyką jest zapewnienie stałej temperatury na poziomie około 20°C. Szczególną uwagę należy zwrócić podczas transportu psów lub kotów o budowie brachycefalicznej, ponieważ ich zdolność termoregulacji jest znacznie ograniczona i dlatego są one znacznie bardziej podatne na przegrzanie.
- wilgotność powietrza powinna wynosić od 30 do 70%²³, ale najlepiej utrzymywać ją na poziomie 50% podczas całej podróży i monitorować ją za pomocą wilgotnościomierza,
- wentylacja nie może być utrudniona, gdy transportery są ustawione jeden na drugim,
- wszystkie pojazdy używane do transportu zwierząt muszą być wyposażone w klimatyzację i co najmniej jeden elektryczny wentylator dachowy zasilany z niezależnego źródła prądu, nawet gdy silnik pojazdu jest wyłączony, jak również inne środki, za pomocą których można regulować poziom wentylacji (okna, boczne otwory wentylacyjne itp.),
- w przypadku bardzo dużych pojazdów przeznaczonych do przewożenia wielu transporterów ze zwierzętami konieczne może być zainstalowanie w systemach monitorowania temperatury i wilgotności alarmu, który ostrzega kierowcę, że temperatura lub wilgotność osiągnęła maksymalny lub minimalny dopuszczalny poziom, tak aby mógł on podjąć odpowiednie działania w celu poprawy sytuacji, Zaleca się również posiadanie wewnętrznego systemu kamer w celu zapewnienia właściwego nadzoru nad zwierzętami w każdym momencie, Rozwiązanie to jednak uważane za najlepszą praktykę, w związku z czym zaleca się stosowanie go we wszystkich pojazdach niezależnie od ich wielkości.

²³ <https://www.extension.purdue.edu/extmedia/VA/VA-16-W.pdf>



Dodatkowe przepisy dotyczące przewozu w transporterach

Jeżeli zwierzę jest przewożone w transporterze samo, musi mieć wystarczająco dużo miejsca, aby w pełni wyprostować się i móc trzymać głowę w naturalnej pozycji. Zwierzę musi mieć możliwość wygodnie siedzieć w pozycji wyprostowanej, obracać się i leżeć oraz odpoczywać w naturalnej pozycji.

W przypadku psów przewożonych z innymi psami należy zapewnić odpowiednią przestrzeń, w której wszystkie psy będą mogły przyjmować wszystkie powyższe pozycje, nie dotykając innych psów. Koty znajdujące się w tym samym transporterze mają tendencję do siadania lub kładzenia się bliżej siebie niż psy; niemniej również im należy zapewnić wystarczającą przestrzeń, aby mogły wygodnie stać, siedzieć, obracać się i leżeć.

W celu zapewnienia dobrostanu transportowanych zwierząt, transportery muszą spełniać ogólne wymagania dotyczące środków transportu wymienione powyżej, a także następujące:

- transportery, w których przewożone są zwierzęta muszą mieć wyraźnie oznakowanie informujące o obecności żywych zwierząt oraz posiadać znak wskazujący górną część transportera,
- podczas transportu i przeładunku transportery muszą być cały czas w pozycji pionowej i muszą być zabezpieczone przed przemieszczaniem lub przesuwaniem się oraz nie powinny zasłaniać widoku kierowcy,
- transportery, które wraz ze zwierzęciem ważą więcej niż 50 kg, muszą posiadać odpowiednią liczbę punktów mocowania, aby nie przemieszczały się podczas transportu,
- transportery muszą być zaprojektowane w sposób umożliwiający opiekunowi dostarczanie zwierzętom wody i pożywienia oraz kontrolę stanu zwierząt w razie potrzeby,
- w przypadku gdy transportery są ustawione jeden na drugim, należy podjąć środki ostrożności, aby mocz i kał nie wyciekły na zwierzęta znajdujące się niżej,
- w kontenerze dla kota musi znajdować się kuweta z wystarczającą ilością świeżego żwirku do pochłaniania i przykrywania odchodów. Żwirek musi być wyprodukowany z odpowiednio chłonnego materiału oraz być bezpieczny i nietoksyczny dla zwierząt,
- jeżeli transport trwa dłużej niż 6 godzin, transporter musi być wyposażony w pojemnik sanitarny lub równoważny do zbierania moczu i kału,
- w razie potrzeby należy zapewnić odpowiednie antypoślizgowe wyścielenie. Wszelkie materiały służące do wyścielenia transportera muszą być nietoksyczne, chłonne, niealergizujące i miękkie, aby nie powodować obrażeń. Zalecane jest stosowanie vetbedów/drybedów. W szczególności szczeniętom i kociętom w wieku umożliwiającym transport należy zapewnić wystarczającą ilość wyścielenia odpowiedniego dla danego gatunku, w celu zapewnienia im komfortu termicznego oraz odpowiedniego wchłaniania moczu i kału. Nie wolno stosować materiałów takich jak gazety, rozdrobniony papier, trociny czy słoma.
- transportery powinny być zabezpieczone przed przeciągami i dymem oraz dobrze wentylowane,
- niepokojące bodźce w postaci hałasu, widoków, zapachu, dotyku lub ruchu (np. skutek stylu jazdy) należy ograniczyć do minimum²⁴.
- transportery powinny być ustawione w taki sposób, aby podczas transportu i załadunku zwierzęta nie patrzyły na siebie nawzajem.

Nie wolno używać transporterów kartonowych, ponieważ mogą one ulec zawilgoceniu, przez co przestaną być bezpieczne. Transporterów nie wolno otwierać podczas przewozu, chyba że jest to absolutnie

²⁴ Przepis ten ma zastosowanie ogólne, nie tylko w przypadku, gdy zwierzęta znajdują się w transporterach.



konieczne; w takich przypadkach muszą to robić upoważnione osoby w zamkniętym pomieszczeniu, tak aby zwierzę nie mogło uciec.

W miarę możliwości należy zapewnić zwierzętom przedmioty o znajomym zapachu, aby ułatwić im podróż.

1.3 Czynności w trakcie transportu

Załadunek, rozładunek i opieka

Aby ułatwić załadunek i rozładunek, pojazd powinien mieć niski prześwit. Zwierzęta przed załadunkiem do pojazdu muszą zostać umieszczone w transporterach o odpowiednich wymiarach²⁵.

Załadunek i rozładunek musi być przeprowadzony w taki sposób, aby uniknąć zranienia, niepokojenia i cierpienia zwierząt oraz zapewnić im bezpieczeństwo i wygodę, a wszelkie stosowane urządzenia muszą być odpowiednio zaprojektowane, skonstruowane i serwisowane.

Należy zapewnić łatwy dostęp do każdego zwierzęcia, dlatego przed wejściem do transportera nie powinny znajdować się żadne przeszkody, a wszystkie pojazdy muszą być wyposażone w odpowiednią drabinę, jeżeli jest ona niezbędna do uzyskania dostępu do zwierząt.

Należy zapewnić odpowiednie oświetlenie w pojeździe w celu ułatwienia załadunku, rozładunku, kontroli i opieki nad zwierzętami podczas transportu. Dodatkowo należy mieć przy sobie latarkę na wypadek sytuacji awaryjnych.

Można rozważyć stosowanie w pojeździe legalnie sprzedawanych produktów z feromonami przeznaczonych dla konkretnych gatunków, ponieważ mogą one pomóc w złagodzeniu stresu związanego z transportem.

Właściciele/schroniska/hodowcy powinni zasięgnąć porady w zakresie przyzwyczajania psów lub kotów do transportera przy użyciu technik wzmocnień pozytywnych, aby zwierzęta, na ile to możliwe, nie miały negatywnych skojarzeń związanych z przygotowaniem do transportu i samym transportem²⁶.

Kompetencje personelu

Personel zajmujący się załadunkiem, obsługą i transportem zwierząt musi być kompetentny w zakresie dbania o zdrowie i dobrostan transportowanych gatunków i wykonywać swoje zadania bez stosowania przemocy lub jakichkolwiek metod mogących wywołać niepotrzebny strach²⁷²⁸, zranienie lub cierpienie, również w sytuacjach kryzysowych. Ze zwierzętami należy zawsze obchodzić się w sposób zapewniający poszanowanie ich dobrostanu i bez użycia niepotrzebnej siły.

Personel zajmujący się transportem i opieką nad zwierzętami musi posiadać niezbędne kwalifikacje/doświadczenie. Na przykład osoba prowadząca pojazd musi posiadać wymagane prawo jazdy i zezwolenia. Opiekun musi posiadać niezbędną wiedzę, przeszkolenie lub doświadczenie w celu zapewnienia dobrostanu zwierząt znajdujących się pod jego opieką. Zaleca się, aby przez cały czas trwania transportu obecne były dwie osoby. Jednakże, jeśli z jakiegokolwiek powodu obecna jest tylko

²⁵ Chyba że transportery są wbudowane w pojazd.

²⁶ <https://wsava.org/wp-content/uploads/2019/12/WSAVA-Animal-Welfare-Guidelines-2018.pdf>

²⁷ Gaultier, E., Bonnafous, L., Vienet-Lagué, D., Falewee, C., Bougrat, L., Lafont-Lecuelle, C., Pageat, P., 2009. Efficacy of dog-appeasing pheromone in reducing behaviours associated with fear of unfamiliar people and new surroundings in newly adopted puppies. *Veterinary Record* 164, 708–714.

²⁸ McMillan, F. D., 2017. Behavioral and psychological outcomes for dogs sold as puppies through pet stores and/or born in commercial breeding establishments: Current knowledge and putative causes. *Journal of Veterinary Behavior: Clinical Applications and research*. 19, 14–26.



jedna osoba, musi ona posiadać wszystkie niezbędne zezwolenia, wiedzę, doświadczenie i przeszkolenie, aby sprostać wszystkim zadaniom.

Cały personel powinien znać objawy udaru cieplnego u psów i kotów (część 4.3) oraz wiedzieć, jakie działania należy podjąć w celu udzielenia im pierwszej pomocy.

Odpowiedni sprzęt i materiały

Bezpieczny transport psów i kotów wymaga odpowiedniego sprzętu i materiałów.

Sprzęt powinien być zaprojektowany w sposób właściwy dla tego celu; należy go też regularnie czyścić, sprawdzać i konserwować. Każdy opiekun lub osoba mająca dostęp do sprzętu powinna umieć się nim prawidłowo posługiwać oraz, w razie potrzeby, powinna być przeszkolona w zakresie jego obsługi.

Sprzęt i materiały powinny być wystarczające dla liczby transportowanych zwierząt; dotyczy to także części zamiennych na wypadek uszkodzeń lub sytuacji kryzysowych.

Sugerowany sprzęt i materiały mogą obejmować wyposażenie do obsługi zwierząt, w tym smycze i kagańce, a także do krępowania ich w nagłych wypadkach; ponadto są to miski, karma, woda, koce, ręczniki, żwirek, materiały i sprzęt do sprzątania, worki na śmieci, worki na kupy, zestawy narzędzi i apteczki.

Rozdzielanie różnych gatunków i typów zwierząt

Ogólnie rzecz biorąc, zwierzęta powinny być transportowane w zgodnych grupach, a następujące zwierzęta powinny być transportowane oddzielnie:

- zwierzęta różnych gatunków (zdecydowanie zaleca się, aby przewoźnicy nie przewozili razem kotów i psów, chyba że są one przyzwyczajone do siebie nawzajem jako gatunków),
- zwierzęta o znacząco różnych rozmiarach lub w różnym wieku,
- dojrzałe płciowo samce i samice; zwłaszcza samice w rui powinny być transportowane oddzielnie od dojrzałych samców,
- zwierzęta, o których wiadomo, że mogą być wrogo nastawione do siebie nawzajem, lub w przypadku których istnieje takie prawdopodobieństwo²⁹,
- nie należy umieszczać nieznanym sobie psów w tym samym transporterze,

²⁹ Spełnienie wszystkich tych wymagań jest możliwe, jeśli transportery na zwierzęta są zwrócone w tym samym kierunku, a zwierzęta nie są bezpośrednio narażone na kontakt ze sobą.

- koty niezaznajomione ze sobą nawzajem nie powinny być umieszczane w tym samym transporterze,
- jeżeli psy i koty są przewożone w jednym pojeździe, ich transportery muszą być ustawione w taki sposób, aby koty nie widziały psów przechodzących przez pojazd podczas załadunku lub rozładunku (w tym podczas postojów).

W przypadkach, w których zwierzęta były hodowane w zgodnych grupach, dobrze się ze sobą czują i istnieją na to dowody³⁰, zwierzęta należące do kategorii, o których mowa w pierwszych trzech punktach powyżej, mogą być transportowane razem; niemniej ostateczna decyzja powinna zależeć od zachowania tych zwierząt i sytuacji w czasie podróży.

Zalecenia dot. minimalnej przestrzeni dla zwierząt

Do obowiązków przewoźnika/organizatora należy zapewnienie odpowiedniej powierzchni podłogi i wysokości w pojeździe/transporterze dla transportowanego zwierzęcia lub zwierząt.

Każdemu zwierzęciu należy zapewnić przestrzeń co najmniej spełniającą wymogi minimalne (patrz niżej); w niektórych przypadkach przestrzeń ta powinna być większa, tak by uwzględniała następujące parametry:

- wielkość i gatunek zwierzęcia,
- liczba zwierząt w poszczególnych przedziałach dla zwierząt,
- planowany czas trwania podróży,
- przewidywane warunki pogodowe w czasie podróży, np. więcej miejsca należy zapewnić na dłuższych trasach i w czasie wysokich temperatur.

Przestrzeń przewidziana dla każdego transportowanego zwierzęcia musi być wystarczająca, by:

- zwierzęta mogły w pełni stanąć i trzymać głowę w naturalnej pozycji,
- każde zwierzę mogło wygodnie usiąść, obrócić się, położyć się i odpocząć,
- zwierzęta mogły poruszać się w pojeździe/transporterze w celu uzyskania dostępu do wody i pożywienia wedle potrzeb.

Obliczanie minimalnych wymiarów transporterów³¹³²³³



³⁰ Np. właściciel informuje, czy zwierzęta mogą być przewożone razem w jednym transporterze, ale ostateczna decyzja należy do przewoźnika i zależy od zachowania zwierząt i sytuacji w czasie podróży.

³¹ <https://www.impact-unleashed.com/pet-relocation-travel/how-to-measure-your-pet-from-their-crate/attachment/expetrate-crate-size-6-12-15-2/>

³² https://drive.google.com/file/d/19-3BYD-Vrg_MZ2fuPngHCPoGrqLXtwMD/view

³³ <http://www.jordbruksverket.se/download/18.7c1e1fce169bee5214fad39b/1553851303158/2019-007.pdf>



Długość: Należy zmierzyć psa lub kota w pozycji stojącej od czubka nosa do nasady ogona, Następnie do uzyskanego pomiaru należy dodać od 5 cm do 12 cm (mniej dla kotów i małych psów, więcej dla dużych psów), aby obliczyć właściwą długość transportera.

Wysokość: Należy zmierzyć psa lub kota w pozycji stojącej od czubków uszu (w przypadku psów o spiczastych uszach) lub od czubka głowy (w przypadku psów o klapniętych uszach), a następnie dodać 12 cm, aby obliczyć prawidłową wysokość transportera.

Szerokość: Psa lub kota należy mierzyć w pozycji stojącej w najszerszym miejscu (zazwyczaj w okolicach łopatek). Szerokość transportera powinna wynosić dwuipółkrotność szerokości zwierzęcia.

W razie potrzeby kot może zostać dostarczony do przewoźnika we własnym transporterze, który następnie można umieścić wewnątrz transportera wbudowanego w pojazd. Transporter taki musi spełniać wymogi dotyczące przestrzeni określone powyżej, natomiast transporter wbudowany w pojazd, musi być wystarczająco duży, aby pomieścić zarówno zwierzę, jak i jego transporter (uwzględniając również kuwetę, pożywienie i wodę).

1.4 Częstotliwość pojenia i karmienia, czas trwania podróży i czas odpoczynku

Cały transport należy przeprowadzić bez zwłoki do miejsca przeznaczenia, a dobrostan zwierząt należy regularnie kontrolować i utrzymywać na odpowiednim poziomie przez cały czas trwania podróży. W przypadku wszystkich przewozów podróż rozpoczyna się w momencie załadowania pierwszego zwierzęcia do środka transportu i kończy się w momencie rozładowania ostatniego zwierzęcia w miejscu przeznaczenia.

Zaleca się, aby przewoźnik podawał zwierzętom wyłącznie suchą karmę, przechowywaną w szczelnie zamkniętych, oddzielnych pojemnikach dla kotów i psów. Zaleca się również, aby dorosłych zwierząt nie karmić na 6–8 godzin przed odbiorem przez przewoźnika, a psy wyprowadzać na spacer przed załadunkiem.

Gatunek, wiek, kondycja i specjalistyczne wymagania żywieniowe zwierząt, jak również czas trwania podróży, warunki pogodowe i cel transportu będą miały wpływ na sposób karmienia i pojenia. Na przykład, kocięta i szczenięta będą prawdopodobnie potrzebowały jeść częściej niż starsze koty i psy. W pewnych okolicznościach może być wskazana modyfikacja diety lub odstawienie karmy, aby zmniejszyć możliwość wystąpienia dyskomfortu, wymiotów, zabrudzenia pośłania/ściółki podczas podróży.

Jako absolutne minimum rozporządzenie wymaga, aby zwierzęta były karmione co 24 godziny i otrzymywały wodę w odstępach nie dłuższych niż 8 godzin. Jednakże w celu zapewnienia komfortu i dobrostanu zwierząt, niniejsze wytyczne zalecają podawanie karmy dwa razy dziennie zarówno dorosłym psom, jak i kotom, oraz przerwy w podróży co 4 godziny w celu podawania wody. Jeśli zwierzę ma specjalne wymagania dotyczące żywienia potwierdzone przez lekarza weterynarii lub ze względu na młody wiek, właściciel musi dostarczyć wyraźne pisemne instrukcje.

Miski lub pojemniki na żywność i wodę muszą być:

- bezpieczne zamocowanie we wnętrzu transportera,
- umieszczone tak, aby można je było napełniać od zewnątrz,
- zaprojektowane, skonstruowane lub zainstalowane w taki sposób, aby zwierzę nie mogło opuścić transportera przez otwory na pokarm i wodę,



- dla każdego zwierzęcia przewidziano jedną miskę na karmę i jedną na wodę. Muszą to być oddzielne miski.

Nadawcy muszą poświadczyć, że każdemu zwierzęciu podano pożywienie na 6–8 godzin przed dostarczeniem go do przewoźnika oraz wodę w ciągu 4 godzin przed dostarczeniem go do przewoźnika (lub pośredniczącego opiekuna na czas transportu), a także muszą odnotować datę i godzinę podania pożywienia i wody oraz stwierdzić, czy zostały one zjedzone lub wypite.

Zapisane informacje i podpisane oświadczenie powinny być bezpiecznie przymocowane do transportera ze zwierzęciem wraz z jasnymi instrukcjami dotyczącymi specjalnej diety w trakcie transportu, zapotrzebowania na wodę, jeśli wykracza ono poza normalne zalecenia transportowe, oraz z wszelkimi wymaganiami medycznymi na czas podróży.

Oświadczenie takie musi zawierać następujące informacje:

- imię i nazwisko oraz adres nadawcy,
- numer mikroczipu lub tatuażu zwierzęcia oraz jego opis,
- czas i data ostatniego karmienia i pojenia zwierzęcia oraz szczegółowe instrukcje dotyczące następnego karmienia i pojenia lub wymagań medycznych na czas trwania podróży,
- podpis nadawcy oraz data i godzina podpisania poświadczenia,
- zwierzęta muszą być obserwowane w sposób ciągły; należy regularnie sprawdzać czy:
- mają ilość powietrza wystarczającą do prawidłowego oddychania,
- temperatura powietrza w przestrzeni ładunkowej nie jest wyższa niż 25°C lub niższa niż 10°C, a najlepiej, by utrzymywała się na stałym poziomie 20°C,
- zwierzę nie wykazuje oznak oczywistego cierpienia fizycznego, takich jak:
 - utrudnione oddychanie,
 - nadmierne ślinienie się, ○ wymioty lub biegunka,
 - nerwowe drapanie, żucie lub gryzienie pojemnika do transportu,
 - gwałtowne dźwięki.

Psy

Każdemu psu należy zapewnić jedną miskę na karmę i jedną na wodę. Muszą to być oddzielne naczynia. Psy należy wyprowadzać na spacer bezpośrednio przed załadunkiem, aby umożliwić im załatwienie potrzeb fizjologicznych.

Transport drogowy psów wymaga regularnych przerw (co 4 godziny) w celu sprawdzenia kontenera i posłania, monitorowania ich w razie potrzeby oraz umożliwienia psom załatwienia potrzeb fizjologicznych. Opiekun powinien wyprowadzać każdego psa z kontenera i na zewnątrz pojazdu pojedynczo i w sposób bezpieczny, na podwójnej smyczy, aby zapewnić psom możliwość ruchu i załatwienia potrzeb fizjologicznych. Nie należy obsługiwać więcej niż jednego psa w tym samym czasie. Postoje na odpoczynek lub przerwy muszą odbywać się w miejscach umożliwiającym bezpieczne wyprowadzanie psów i spacer z nimi. Zaleca się, aby psy były wyprowadzane w tej samej kolejności na każdej przerwie, tak aby powstała określona rutyna. Miejsca wybrane na przerwy powinny być dobrze oświetlone oraz nie stwarzały oczywistego niebezpieczeństwa lub ryzyka dla psa. Przerwy powinny być na tyle długie, aby psy mogły zjeść i napić się, jeśli mają na to ochotę, a także, by karma i woda zostały spożyte w takiej ilości, aby uniknąć złego samopoczucia zwierząt po ponownym rozpoczęciu podróży.

Koty

Koty powinny mieć regularne przerwy (co 4 godziny) w celu sprawdzania transporterów, posłań i kuwet, a w razie potrzeby także kondycji samych kotów, oraz w celu umożliwienia im dostępu do wody, pożywienia i żwirku. Przerwy powinny być na tyle długie, aby koty mogły zjeść i napić się, jeśli mają na to ochotę, a także, by karma i woda zostały spożyte w takiej ilości, aby uniknąć złego samopoczucia zwierząt po ponownym rozpoczęciu podróży. Karmę i wodę należy umieszczać z dala od kuwet i uzupełniać przy każdym postoju. Jeśli konieczne jest otwarcie transportera podczas transportu, powinny to zrobić osoby upoważnione w zamkniętym pomieszczeniu, tak aby kot nie mógł uciec.

Szczenięta i kocięta

Szczenięta i kocięta wymagają częstszego karmienia w zależności od ich wieku, kondycji i stanu zdrowia. Zasadniczo należy je karmić co 2 do 4 godzin.

Zwierzę	Zalecana częstotliwość karmienia	Minimalna dozwolona częstotliwość	Zalecana częstotliwość podawania wody	Minimalna dozwolona częstotliwość
Kot	W ciągu 6–8 godzin od przekazania pod opiekę firmy transportowej i dwa razy w ciągu każdej doby podczas transportu (rano i wieczorem)	Co 24 godziny	Sprawdzać i w razie potrzeby uzupełniać na każdym postoju co 4 godziny	Sprawdzać i uzupełniać co 8 godzin
Kocię	W ciągu 2–4 godzin od przekazania pod opiekę firmy transportowej i 3 razy w ciągu dnia co 4 godziny	Co 24 godziny	Sprawdzać i w razie potrzeby uzupełniać na każdym postoju co 4 godziny	Sprawdzać i uzupełniać co 8 godzin
Pies	W ciągu 6–8 godzin od przekazania pod opiekę firmy transportowej i dwukrotnie w ciągu każdej doby podczas transportu (rano i wieczorem)	Co 24 godziny	Sprawdzać i w razie potrzeby uzupełniać na każdym postoju co 4 godziny	Sprawdzać i uzupełniać co 8 godzin
Szczenię	W ciągu 2–4 godzin od przekazania pod opiekę firmy przewozowej i 3 razy w ciągu dnia co 4 godziny	Co 24 godziny	Sprawdzać i w razie potrzeby uzupełniać na każdym postoju co 4 godziny	Sprawdzać i uzupełniać co 8 godzin



Część 2: Kontrole zdrowia zwierząt i zwalczanie chorób

2.1 Sprzątanie³⁴

Pojazd i transportery muszą być dokładnie posprzątane i zdezynfekowane bezpośrednio przed i po każdym transporcie zwierząt, najlepiej przy użyciu środka dezynfekującego zatwierdzonego przez odpowiednią instytucję.

Wszystkie części pojazdu i transporterów dla zwierząt muszą być możliwe do wyczyszczenia.

Na każdym postoju³⁵ należy sprawdzić transportery, posłania i żwirek każdego zwierzęcia, a w razie potrzeby należy wyczyścić transporter, wymienić posłanie i sprawdzić, czy nie jest ono zabrudzone, aby zapobiec zabrudzeniu zwierzęcia jego odchodami. Jeśli zwierzę musi zostać przeniesione do innego transportera na czas sprzątania, należy to zrobić w sposób zabezpieczający je przed zranieniem i uniemożliwiający ucieczkę.

2.2 Bariery ochronne

Nie należy transportować zwierząt rannych lub chorych, chyba że są one przewożone do gabinetu weterynaryjnego w celu leczenia. Jeśli któreś z przewożonych zwierząt jest chore, należy zastosować odpowiednie bariery ochronne pomiędzy transporterami, aby zminimalizować przenoszenie choroby np. wskutek kichania. Po takim transporcie należy przeprowadzić gruntowne czyszczenie pojazdu i jego wyposażenia przy użyciu odpowiedniego środka dezynfekującego. W przypadku przewożenia więcej niż jednego psa lub kota należy zapewnić odpowiednie bariery ochronne pomiędzy pojemnikami, aby uniknąć przenoszenia chorób wskutek kichania³⁶.

2.3 Badanie przez lekarza weterynarii przed, w trakcie i po podróży

Handel wewnątrzunijny wymaga spełnienia następujących warunków:

Zarejestrowane podmioty: psy i koty muszą pochodzić z podmiotów zarejestrowanych przez właściwy organ krajowy. Zaleca się, aby miejsce docelowe było również zarejestrowanym podmiotem. Podmioty te nie mogą być objęte żadnym zakazem nałożonym ze względu na zdrowie zwierząt, muszą regularnie poddawać zwierzęta badaniom, powiadamiać władze o ewentualnej chorobie i spełniać wymogi zapewniające dobrostan przetrzymywanych zwierząt, jak również znakować je, tak aby umożliwić ich identyfikację^{37,38}.

Identyfikacja: psy i koty muszą być oznakowane przy pomocy wszczepionego transpondera (mikroczipu)^{39,40}.

Wyjątki – Kraje UE zezwalają na handel psami lub kotami, które można zidentyfikować za pomocą czytelnego tatuażu, jeśli został on wykonany przed 3 lipca 2011 r.

Szczepienia przeciwko wścieklicznie: psy i koty muszą być zaszczepione przeciwko wścieklicznie przez licencjonowanego lekarza weterynarii⁴¹.

³⁴ Środki zapobiegania chorobom: Akt delegowany powiązany z art. 125 ust. 1 i art. 192 Prawa o zdrowiu zwierząt

³⁵ Każda przerwa powinna spełniać pewne kryteria, np. miejsce spacerowe dla psów musi znajdować się w pobliżu głównej drogi; musi to być również przerwa dla kierowcy, a zatem na miejscu dostępna musi być kawa, toaleta, paliwo itp.

³⁶ Przewodnik AAFP po chorobach odzwierzęcych kotów

<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1098612X19880436>

³⁷ Dyrektywa 92/65/EWG.

³⁸ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/initiatives/ares-2019-2775694_en

³⁹ Musi być zgodny z normą ISO 11784 i kompatybilny z technologią HDX lub FDX-B (ISO 11785).

⁴⁰ Zob. specyfikacje techniczne w załączniku II do rozporządzenia (UE) nr 576/2013.

⁴¹ Zgodnie z załącznikiem III do rozporządzenia (UE) nr 576/2013.



- w dniu podania szczepionki zwierzę musi być w wieku co najmniej 12 tygodni,
- data podania szczepionki nie może być wcześniejsza niż data wszczęcia lub odczytu transpondera,
- ważność szczepienia rozpoczyna się nie mniej niż 21 dni od zakończenia protokołu szczepień dla pierwszej dawki, a każde następne szczepienie musi być wykonane w okresie ważności poprzedniego szczepienia.

Wyjątki – Kraje UE mogą zezwolić na handel młodymi psami lub kotami, które mają mniej niż 12 tygodni i nie zostały poddane szczepieniu przeciwko wściekliznie lub są w wieku od 12 do 16 tygodni, zostały poddane szczepieniu przeciwko wściekliznie, ale nie upłynęło 21 dni od zakończenia protokołu szczepienia⁴², jeżeli:

- do świadectwa zdrowia dołączone jest oświadczenie właściciela⁴³ stwierdzające, że od urodzenia do chwili wysłania zwierzę nie miało kontaktu z dzikimi zwierzętami z gatunków podatnych na wściekliznę, lub
- szczenięta nie zostały odsadzone od matki, a z paszportu ich matki wynika, że otrzymała ona przed ich urodzeniem szczepionkę przeciwko wściekliznie, która spełniała odpowiednie wymogi⁴⁴.

Pasożyt *Echinococcus multilocularis*: przed wprowadzeniem do jednego z wymienionych Państw Członkowskich⁴⁵ lub Norwegii, psy muszą zostać poddane leczeniu przeciwko pasożytowi *Echinococcus multilocularis*⁴⁶:

- leczenie musi być przeprowadzone przez lekarza weterynarii nie wcześniej niż 120 godzin i nie później niż 24 godziny przed planowanym wjazdem,
- leczenie musi być poświadczane przez lekarza weterynarii prowadzącego w odpowiedniej rubryce paszportu.

Wyjątki – Psy będące przedmiotem bezpośredniego obrotu między Państwami Członkowskimi są zwolnione z leczenia przeciwko tasiemcowi *Echinococcus multilocularis*.

Badanie fizykalne: psy i koty muszą zostać poddane badaniu fizykalnemu przeprowadzonemu przez licencjonowanego lekarza weterynarii w ciągu 48 godzin przed rozpoczęciem podróży. Lekarz weterynarii musi sprawdzić, czy zwierzęta nie wykazują żadnych objawów chorobowych i czy są zdadne do odbycia planowanego transportu⁴⁷.

Badanie fizykalne musi być udokumentowane przez licencjonowanego lekarza weterynarii w paszporcie zwierzęcia i potwierdzone w świadectwie TRACES przez urzędowego lekarza weterynarii organu weterynaryjnego właściwego dla miejsca pochodzenia zwierzęcia.

Paszport: psy i koty muszą być zaopatrzone w indywidualny paszport³⁸. Paszport musi być wypełniony i wystawiony, podpisany i ostemplowany przez upoważnionego lekarza weterynarii oraz dokumentować kod alfa-numeryczny wyświetlany przez czytnik transpondera (lub tatuaż); musi zawierać szczegółowe informacje dotyczące szczepienia przeciwko wściekliznie oraz leczenia przeciwko *Echinococcus multilocularis* (w stosownych przypadkach), a także potwierdzenie przeprowadzonego badania klinicznego.

⁴² Określone w załączniku III do rozporządzenia (UE) nr 576/2013.

⁴³ Zob. wzór określony w części 1 załącznika I do rozporządzenia (UE) nr 577/2013.

⁴⁴ Określone w załączniku III do rozporządzenia (UE) nr 576/2013.

⁴⁵ Wymienione w załączniku do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2018/878.

⁴⁶ Zgodnie z rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 2018/772.

⁴⁷ Zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1/2005.



Świadectwo zdrowia: psy i koty podróżujące do miejsca przeznaczenia muszą być zaopatrzone w świadectwo zdrowia⁴⁸ wydane przez urzędowego lekarza weterynarii z państwa UE będącego państwem wysyłki, który:

- podaje weterynaryjny numer rejestracyjny nadany podmiotowi wysyłającemu zwierzę przez właściwy organ oraz numer paszportu każdego zwierzęcia w transporcie,
- zaświadcza, że badanie kliniczne zostało przeprowadzone,
- powiadamia o transporcie właściwe organy w miejscu przeznaczenia poprzez wspólnotowy ekspercki system kontroli handlu (TRACES), przy czym zwierzę jest wyraźnie określone odpowiednio jako „kot” lub „pies”, a nie w ogólnej kategorii „inne ssaki”.

Najlepiej byłoby, gdyby psy i koty były również badane pod kątem innych chorób, takich jak leiszmanioza, babeszjoza, erlichioza i nicienie sercowe.

Część 3: Wymagania dotyczące pojazdów i przewoźników

3.1 Zezwolenia dla przewoźników

Właściciel zwierzęcia może zawrzeć umowę na przewóz zwierzęcia tylko z uprawnionym podmiotem⁴⁹. Właściciel powinien zapytać przewoźnika, czy jest on upoważniony do transportu zwierząt, czy posiada numer licencji oraz, jeśli to możliwe, czy jest wymieniony na stronie internetowej odpowiedniej ogólnej inspekcji weterynaryjnej w danym kraju.

Każda osoba transportująca żywe zwierzęta na odległość ponad 65 km w celach handlowych musi uzyskać zezwolenie właściwych władz. Istnieją dwa rodzaje zezwoleń dla przewoźników:

Zezwolenie typu 1: wymagane w przypadku przejazdów na trasach powyżej 65 km, ale trwających krócej niż 8 godzin.

Podmiot składający wniosek o zezwolenie typu 1 musi:

- mieć siedzibę w państwie członkowskim UE,
- wykazać, że posiada wystarczający personel, wyposażenie i procedury operacyjne, aby spełnić wymogi prawne, w tym wytyczne dotyczące dobrych praktyk
- nie być skazanym za poważne przestępstwa przeciwko dobrostanowi zwierząt w ciągu trzech lat poprzedzających złożenie wniosku.

Zezwolenie typu 2: wymagane w przypadku długiego przejazdu, tzn. trwającego ponad 8 godzin.

Podmiot składający wniosek o zezwolenie typu 2 musi spełniać warunki wymienione powyżej dla typu 1, a ponadto musi przedłożyć:

- szczegółowe informacje dotyczące stosowanych procedur umożliwiających przewoźnikowi i) śledzenie i rejestrowanie ruchu pojazdów, za które jest odpowiedzialny oraz ii) kontakt z kierowcami w każdym momencie w czasie podróży,
- plany awaryjne na wypadek sytuacji kryzysowych.

Zezwolenia będą ważne przez okres 5 lat, o ile nie określono inaczej.

Mimo że posiadanie planów awaryjnych na wypadek sytuacji kryzysowych nie jest wymogiem zawartym w zezwoleniu typu 1, zaleca się, aby takie plany były opracowane niezależnie od długości podróży.

⁴⁸ Wzór w części 1 załącznika E do dyrektywy 92/65/EWG, ostatnio zmienionej decyzją Komisji 2013/518/UE.

⁴⁹ Rozporządzenie Rady 1/2005.



3.2 Homologacja pojazdów transportowych

Jeżeli podróż trwa dłużej niż 8 godzin, środek transportu musi zostać zatwierdzony przez właściwy organ. Pojazd powinien być przedstawiony do kontroli w sposób, w jaki jest rutynowo używany do transportu zwierząt, tj. stosowane transportery muszą znajdować się na swoich miejscach. Jest to konieczne, aby inspektor miał realistyczny obraz proponowanych warunków transportu dla danych gatunków. Świadectwa homologacji będą ważne przez okres 5 lat, o ile nie określono inaczej.

3.3 Dokumentacja transportowa

Wszystkie osoby transportujące zwierzęta w celach handlowych muszą, zgodnie z prawem, posiadać przy sobie dokumentację zawierającą co najmniej następujące informacje:

- pochodzenie i dane właścicieli zwierząt,
- miejsce, datę i godzinę rozpoczęcia przejazdu,
- planowane docelowe miejsce przejazdu,
- przewidywany czas trwania planowanej podróży⁵⁰.

Przewoźnicy muszą zgłosić transport zwierząt do zatwierdzonego miejscowego lekarza weterynarii i posiadać świadectwo HealthTRACES dostępne dla transportu transgranicznego.

Plany awaryjne są prawnie wymagane tylko w przypadku podróży powyżej 8 godzin, ale są zalecane dla wszystkich podróży niezależnie od ich długości.

Właściciel lub osoba odpowiedzialna za transport musi dostarczyć pisemne szczegółowe instrukcje dotyczące nadzoru i opieki nad zwierzętami podczas transportu, które są zgodne z zaleceniami niniejszego dokumentu.

Koty i psy mogą być przewożone do innego państwa członkowskiego tylko wtedy, gdy są oznakowane transponderem⁵¹ i gdy posiadają należycie wypełniony paszport dla zwierząt domowych⁵². W paszporcie musi znajdować się informacja, że zwierzęta posiadają ważne szczepienie przeciwko wścieklicznie⁵³ wraz z informacjami określonymi w części 2.3 niniejszego dokumentu.

Należy prowadzić ewidencję każdego pojazdu używanego do transportu zwierząt, jak również szczegółowe informacje na temat odbytych przejazdów. W przypadku rutynowego przejazdu, na przykład w celu odbycia treningu z psami, wystarczy ogólne stwierdzenie, że pojazd był używany do tego celu. Jeżeli jest to podróż nietypowa, na przykład w celu transportu zwierząt na sprzedaż, należy to wyraźnie odnotować.

Wspólnotowy ekspercki system kontroli handu (TRACES): Świadectwo TRACES zapewnia możliwość przesłania wszystkich stron zaangażowanych w transport i sprzedaż lub umieszczenie zwierząt w nowych domach oraz ustanawia zharmonizowane podejście we wszystkich państwach członkowskich. Świadectwa TRACES powinny zawierać następujące elementy:

- Nadawca: imię, nazwisko i adres hodowcy, posiadacza, organizacji zajmującej się dobrostanem zwierząt, agencji handlowej lub przekazującej zwierzęta w kraju pochodzenia.

⁵⁰ Chociaż nie jest to wymagane przez prawo, zaleca się również, aby dokumentacja zawierała też wszystkie miejsca postojów.

⁵¹ W przypadku znakowania, które miało miejsce przed dniem 3 lipca 2011 r., dopuszczalny jest również czytelny tatuaż zamiast transpondera.

⁵² Wzór paszportu z załącznika do decyzji 2003/803/WE lub załącznika III do rozporządzenia (UE) nr 577/2013).

⁵³ 53 Wymogi dotyczące ważności szczepień przeciwko wścieklicznie zostały określone w załączniku III do rozporządzenia (UE) nr 576/2013.



- Miejsce pochodzenia: hodowla, gospodarstwo, obiekt handlowy, schronisko dla zwierząt, placówka uśmiercania zwierząt (ang. *killing station*)⁵⁴ lub ośrodek opieki w kraju pochodzenia.
- Odbiorca: imię, nazwisko i adres osoby fizycznej lub prawnej, która jest odpowiedzialna za odbiór przesyłki w kraju przeznaczenia⁵⁵.
- Miejsce przeznaczenia: miejsce, do którego zwierzęta są dostarczane w celu ostatecznego rozładunku i gdzie będą trzymane⁵⁶:
 - w celach handlowych: informacje i dane kontaktowe gospodarstwa lub hodowli w kraju przeznaczenia,
 - w przypadku umieszczenia przez organizacje zajmujące się dobrostanem zwierząt: informacje i dane kontaktowe nowego właściciela lub ośrodka opieki (w tym dane organizacji zajmującej się dobrostanem zwierząt, osoby przyjmującej zwierzę, jeżeli jest to inna osoba niż powyżej, schroniska dla zwierząt lub ośrodka oraz informacja, czy zwierzę będzie faktycznie fizycznie przebywać w tym miejscu i czy w razie potrzeby można je sprawdzić).
- Miejsce załadunku: miejsce załadunku zwierząt, np. miejsce gromadzenia, miasto i kod pocztowy.
- Przewoźnicy: zatwierdzone przedsiębiorstwo transportowe⁵⁷.
- Organizator⁵⁸: organizator transportu.
- Środki transportu: szczegółowe informacje na temat rodzaju pojazdu i dane identyfikacyjne pojazdu.

Ponadto, aby zwierzę mogło być przedmiotem handlu, musi posiadać świadectwo wystawione przez urzędowego lekarza weterynarii.⁵⁹

Część 4: Planowanie na wypadek sytuacji kryzysowych

4.1 Sytuacje kryzysowe

Plany awaryjne są prawnie wymagane tylko w przypadku przejazdów trwających powyżej 8 godzin, ale zaleca się, aby wszyscy przewoźnicy zwierząt posiadali plany awaryjne⁶⁰ na każdy przejazd, niezależnie od jego długości. Plany te muszą określać działania, które należy podjąć w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych, takich jak:

- awaria pojazdu,
- wypadek drogowy lub znaczne opóźnienia w ruchu drogowym,
- ekstremalne warunki pogodowe,
- zwierzę lub zwierzęta zachorowały lub zraniły się podczas transportu,
- wszelkie inne sytuacje, które mogłyby znacznie opóźnić dotarcie do miejsc postojów na trasie (w przypadku wielokrotnych postojów) lub miejsca przeznaczenia bądź zagrozić dobrostanowi zwierząt.

⁵⁴ *Killing station* (placówka uśmiercania zwierząt) jest terminem używanym czasami w odniesieniu do miejskich podmiotów, które przetrzymują zwierzęta tylko przez absolutnie minimalny wymagany prawem czas przed poddaniem ich eutanazji.

⁵⁵ Lub osoba bądź organizacja pośrednicząca, pośrednik agencji handlowej lub przekazującej zwierzęta, właściciel obiektu dla zwierząt, który przyjmie zwierzę, jeżeli sprzedaż odbywa się bez udziału osób trzecich.

⁵⁶ Zgodnie z obowiązującym prawem i z wyłączeniem pobytów czasowych.

⁵⁷ Zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1/2005.

⁵⁸ Firma transportowa jest również automatycznie wpisywana jako organizator. Jeżeli handlowcy lub organizacje zajmujące się dobrostanem zwierząt zawarły umowy z przewoźnikami, odpowiedni podmiot zlecający transport jest wpisywany jako organizator.

⁵⁹ Załącznik E część 1 do dyrektywy 92/65/EWG, ostatnio zmienionej decyzją wykonawczą 2013/518/UE.

⁶⁰ Przykład planu awaryjnego znajduje się w Dodatku 1.



Personel musi znać plany awaryjne i musi posiadać niezbędny sprzęt, na przykład apteczki pierwszej pomocy i wystarczającą ilość sprzętu do obsługi każdego zwierzęcia, a także łańcuchy śniegowe, zestawy narzędzi, kable rozruchowe, koce i ręczniki. Zgodnie z dobrą praktyką, personel powinien przejść teoretyczne i praktyczne szkolenie, aby zapoznać się z planami i procedurami awaryjnymi.

Personel musi posiadać w pojeździe plan awaryjny, aby wiedzieć, jak postępować w nagłych wypadkach. Taki plan ma zawierać:

- dane kontaktowe do kluczowych osób,
- protokoły sprawdzające zdrowie, dobrostan i zachowanie zwierząt,
- kontakt z organizatorem w celu podjęcia decyzji o najlepszym podejściu do ochrony zwierząt i zminimalizowania ich cierpienia,
- adresy (lub możliwość szybkiego zlokalizowania) gabinetów weterynaryjnych na trasie przejazdu,
- jasno zrozumiałe kroki, które umożliwią ewakuowanie zwierząt z pojazdu podczas pożaru lub innego wypadku.

4.2 Przewożenie psów należących do typów podlegających zakazom lub ograniczeniom

Istnieje wiele krajów i regionów, które nie zezwalają na przewożenie niektórych typów psów ze względu na przepisy dotyczące konkretnej rasy. Przygotowanie do każdej podróży powinno obejmować zapoznanie się z przepisami odnoszącymi się do przewożenia ras objętych ograniczeniami i zakazami w każdym kraju, przez który będzie przebiegała trasa transportu, a nie tylko w krajach wyjazdu i przeznaczenia.

4.3 Transport zwierząt w ekstremalnych warunkach pogodowych

Ekstremalne temperatury i wysoki poziom wilgotności mogą mieć negatywny wpływ na dobrostan zwierząt podczas transportu, zwiększają ryzyko ich niepotrzebnego cierpienia i mogą prowadzić do ich śmierci. Jest to szczególnie istotne w przypadku zwierząt transportowanych w transporterach. Z tego powodu w przypadku transportu zwierząt w czasie bardzo wysokich lub bardzo niskich temperatur, należy starannie zaplanować podróż i podjąć środki zapewniające odpowiednią kontrolę temperatury i wilgotności w pojeździe i transporterach, tak by oba parametry nigdy nie osiągnęły niedopuszczalnie wysokiego lub niskiego poziomu.

Jeśli temperatura w pojeździe lub na zewnątrz (np. podczas załadunku, rozładunku lub przerw) stanowi zagrożenie dla zwierząt, należy zastanowić się, czy ich transport jest absolutnie konieczny. Biorąc pod uwagę klimat i fakt, że temperatury mogą szybko rosnąć, obowiązkowe powinno być wyposażenie pojazdów do przewozu zwierząt w system klimatyzacji.

Temperatura otoczenia w przestrzeni ładunkowej nie może być wyższa niż 25°C ani niższa niż 10°C, a najlepiej utrzymywać ją na stałym poziomie 20°C. W przestrzeni ładunkowej dla zwierząt należy stosować dodatkową wentylację, np. wentylatory, grzejniki, dmuchawy lub klimatyzację, aby utrzymywać temperaturę we właściwym zakresie. Kierowca musi regularnie (co najmniej raz na godzinę) sprawdzać temperaturę, aby upewnić się, że wynosi ona od 10°C do 25°C.

Nigdy nie wolno zostawić zwierząt w pojeździe bez opieki. Ryzyko związane z pozostawieniem zwierząt w rozgrzanych pojazdach jest szczególnie wysokie i może prowadzić do udaru cieplnego i śmierci⁶¹.

⁶¹ Trudno jest podać dokładne zalecane temperatury w pojazdach, ponieważ niektóre zwierzęta są bardziej podatne na udar cieplny niż inne, np. zwierzęta bardzo młode, o grubej sierści oraz o krótkich, płaskich pyskach.



Wysokie temperatury⁶²

Poniższe działania ograniczą ryzyko cierpienia zwierząt podczas transportu w warunkach wysokiej temperatury lub wilgotności:

- podróż powinna odbywać się w najchłodniejszej porze dnia, tj. w nocy, wczesnym rankiem,
- klimatyzacja powinna działać przez cały czas przejazdu,
- zwierzęta należy częściej kontrolować pod kątem oznak stresu cieplnego (szczególnie na temat stresu cieplnego znajdują się poniżej),
- wodę należy podawać częściej niż w normalnych warunkach pogodowych,
- minimalna przestrzeń dla każdego zwierzęcia powinna być zwiększona o 30%,
- dach pojazdu powinien być w jasnym kolorze, aby ograniczyć jego nagrzewanie się od słońca.

Objawy stresu cieplnego u psów i kotów:

- dyszenie, które nasila się wraz z postępem udaru cieplnego,
- ślinienie się, ślinotok,
- pobudzenie, niepokój (koty mogą nerwowo chodzić),
- jasnoczerwony język,
- bardzo czerwone lub blade dziąsła,
- przyspieszona akcja serca,
- utrudnione oddychanie,
- wymioty, biegunka (w tym z krwią),
- objawy dezorientacji, delirium,
- zawroty głowy, zataczanie się,
- osłabienie i senność,
- drżenie mięśni,
- napady drgawek,
- upadanie i pozostawanie w pozycji leżącej,
- utrata świadomości.

Postępowanie w przypadku stresu cieplnego u psów i kotów:

- nie stosować lodowatej zimnej wody ani lodu, ponieważ może to pogorszyć stan zwierzęcia,
- natychmiast usunąć zwierzę z gorącego otoczenia,
- nanieść lub rozpylić letnią/chłodną wodę na sierść i skórę zwierzęcia, Następnie zastosować wentylator, aby zmaksymalizować utratę ciepła⁶³,
- zwilżenie obszaru wokół zwierzęcia może również pomóc⁶⁴
- podać chłodną wodę do picia,
- następnie należy bezzwłocznie zabrać zwierzę do najbliższego lekarza weterynarii,
- udar cieplny jest stanem zagrożenia życia – zawsze należy zgłosić się do lekarza weterynarii. Nawet jeśli tylko podejrzewa się wystąpienie udaru cieplnego lub zwierzę wygląda, jakby wracało do zdrowia, powinno być zawsze zbadane przez weterynarza.

⁶² Więcej informacji, zob. <https://www.rspcapetinsurance.org.au/pet-care/health/heatstroke-hyperthermia>.

⁶³ Jeśli zwierzę jest silnie przegrzane, należy je schładzać powoli. Jeśli robi się to zbyt szybko, można pogorszyć sytuację, nadmiernie obciążając układ krążenia. Zaleca się chłodne bandaże lub polewanie ciała zimną (ale nie lodowatą) wodą, zaczynając od końców kończyn (łapy), a następnie przechodząc do tułowia.

⁶⁴ Jeżeli zwierzę jest nieprzytomne, należy sprawdzić, czy drogi oddechowe są drożne (wyciągając język i rozprostowując szyję), pamiętając o ryzyku ugryzienia lub zranienia.



Należy zachować ostrożność, jeśli psy są wyprowadzane podczas postojów w celu załatwienia potrzeb fizjologicznych, ponieważ piasek lub asfaltowe nawierzchnie dróg mogą być bardzo gorące i powodować poparzenia łap.

Niskie temperatury

Hipotermia jest poważnym problemem w czasie niskich temperatur. Nieodpowiednie transportery, niewystarczająca ilość kalorii lub przemoknięcie mogą sprawić, że zwierzę będzie bardziej podatne na utratę ciepła.

Jeśli powierzchnia transportera jest zbyt duża, nie zapewni on odpowiedniej izolacji umożliwiającej utrzymanie ciepła zwierzęcia, co może prowadzić do odmrożeń⁶⁵.

Zwierzęta przewożone w niskich temperaturach będą prawdopodobnie musiały spożywać więcej kalorii, aby utrzymać ciepło. Gdy temperatura zewnętrzna jest poniżej zera, należy zwiększyć ilość spożywanych kalorii nawet o 30%, w zależności od zwierzęcia i warunków transportu.

Drżenie jest oznaką, że zwierzęciu jest zbyt zimno. Jest też jedną z pierwszych oznak hipotermii. Trzęsące się zwierzę należy ogrzewać powoli aż do ustąpienia objawów hipotermii. Zaleca się kontakt z lekarzem weterynarii w celu uzyskania szczegółowych zaleceń dotyczących dalszej opieki.

Należy unikać misek ze stali nierdzewnej lub metalu, a zamiast tego używać naczyń z tworzyw sztucznych.

Należy zachować ostrożność, jeśli psy są wyprowadzane podczas postojów, aby mogły załatwić potrzeby fizjologiczne. Należy dopilnować, aby nie zmkły podczas spaceru, aby ich łapy nie były wystawione na działanie lodu lub śniegu dłużej niż to konieczne, aby nie miały kontaktu z chemikaliami lub solą używaną do odładzania dróg i nawierzchni⁶⁶ oraz aby ich sierść i łapy zostały wysuszone przed ponownym załadunkiem.

4.4 Opieka nad zwierzętami chorymi lub rannymi

Zwierzęta, które są zestresowane podróżą, mogą zachorować przed, w trakcie lub nawet po zakończeniu podróży.

W przypadku, gdy zwierzę zachoruje lub zrani się podczas transportu, kierowca lub opiekun jest odpowiedzialny za zapewnienie mu natychmiastowej i odpowiedniej opieki i pielęgnacji oraz skontaktowanie się z lekarzem weterynarii. Podjęte działania będą zależały od stanu zwierzęcia, a także od innych kwestii, takich jak odległość od miejsca docelowego. Plany awaryjne powinny jednak zawierać wszystkie istotne informacje i wytyczne dotyczące sposobów rozwiązywania potencjalnych problemów podczas transportu, a kierowca lub opiekun powinni znać te informacje.

W przypadku gdy zwierzę jest na tyle chore lub ranne, że najbardziej humanitarnym rozwiązaniem jest eutanazja, kierowca lub osoba obsługująca musi mieć dostęp do danych kontaktowych zarejestrowanych lekarzy weterynarii, na przykład za pośrednictwem usługi internetowej w telefonie komórkowym. Zwierzę należy jak najszybciej przewieźć do najbliższego zarejestrowanego lekarza weterynarii i skontaktować się z właścicielem/nadawcą zwierząt w celu podjęcia właściwej decyzji i zminimalizowania niepotrzebnego cierpienia.

⁶⁵ Odmrożenia występują najczęściej na ogonie, opuszkach łap i czubkach uszu.

⁶⁶ Zaleca się stosowanie łańcuchów śniegowych.



Część 5: Literatura

Przewodnik AAFP po chorobach odzwierzęcych kotów

<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1098612X19880436>

Alley Cat Allies

<https://www.alleycat.org/resources/kitten-progression/>

Amerykańskie Towarzystwo Zapobiegania Okrucieństwu wobec Zwierząt (ASPCA) <https://www.aspc.org>

Dokument Amerykańskiego Stowarzyszenia Lekarzy Weterynarii (AVMA) dotyczący przewożenia psów i kotów w celach adopcyjnych

https://www.avma.org/KB/Resources/Reference/AnimalWelfare/Documents/AVMA_BestPracticesAdoption_Brochure.pdf

Becoming a dog: Early experience and the development of behavior. J., Duffy, D. L., Jagoe, A., 2016. W: Serpell, J., (red.) *The Domestic Dog. Its evolution, behavior and interactions with people.* Cambridge University Press. Londyn.)

Behavioral and psychological outcomes for dogs sold as puppies through pet stores and/or born in commercial breeding establishments: Current knowledge and putative causes. McMillan, F. D., 2017. *Journal of Veterinary Behavior: Clinical Applications and research.* 19, 14–26.

Belgia, Warunki sanitarne przewozu zwierząt towarzyszących

<https://www.health.belgium.be/fr/animaux-et-vegetaux/animaux/detention-et-mouvements-danimaux/voyager-avec-des-animaux-de-compagnie>

CaroCat <http://www.carocat.eu/>

CaroDog <http://www.carodog.eu/>

Niemieckie Stowarzyszenie na rzecz Ochrony Zwierząt (DT), Analiza dot. nielegalnego handlu zwierzętami domowymi w Niemczech

https://www.tierschutzbund.de/fileadmin/user_upload/Downloads/Hintergrundinformationen/Heimtiere/Auswertung_illegaler_Tier-_und_Welpenhandel.pdf

Development of a new welfare assessment protocol for practical application in long-term dog shelters S. Barnard, C. Pedertera, L. Candeloro, N. Ferri, A. Velarde, P. Dalla Villa – *Veterinary Record* 2016

DG SANTE, *Study on the welfare of dogs and cats involved in commercial practices*, SANCO 2013/12364

https://www.researchgate.net/publication/310621032_Study_on_the_welfare_of_dogs_and_cats_involved_in_commercial_practices

Duthoit Sophie, *La circulation des animaux de compagnie dans l'Union Européenne: Faciliter la libre circulation des animaux de compagnie et de leurs maîtres et sécuriser leur commerce en Europe* (Wydanie francuskie) – 25 listopada 2016

Efficacy of dog-appeasing pheromone in reducing behaviours associated with fear of unfamiliar people and new surroundings in newly adopted puppies. *Veterinary Record* 164, 708–714. Gaultier, E., Bonnafous, L., Vienet-Lagué, D., Falewee, C., Bougrat, L., Lafont-Lecuelle, C., Pageat, P., 2009.

Komisja Europejska,

http://ec.europa.eu/food/animal/liveanimals/pets/nat_rules_dogscatferret_en.htm

http://ec.europa.eu/food/animal/liveanimals/pets/pet-regulation_20141229_en.ht

Four Paws International, Traceability in Europe, link

Zatwierdzone przez platformę UE ds. dobrostanu zwierząt 3 listopada 2020 r. DOC/2020/12168



Four Paws International, puppy trade in europe Listopad 2013

http://www.vier-pfoten.eu/files/EPO/Materials_conf/Puppy_Trade_in_Europe/REPORT_EUROPEAN_PUPPY_TRADE.pdf

Niemieckie Stowarzyszenie Weterynaryjne na rzecz Dobrostanu Zwierząt (TVT)

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiWIJ7cvrjqAhVQPcAKHfGcAyUQFjABegQIBBAB&url=https%3A%2F%2Fwww.tierschutz-tvt.de%2Falle-merkblaetter-und-stellungnahmen%2F%3Fno_cache%3D1%26download%3DTVt-MB_113_Hundeimporte_Dez._2019.pdf%26did%3D7&usq=AOvVaw33QY2EoPoRAA8cgmtMzBrY

Niemcy, Dokument dot. nielegalnego handlu szczeniętami

<https://www.bmel.de/DE/Tier/TierhandelTransport/Texte/Illegaler-Welpenhandel.html>

Wytyczne dotyczące kontroli drogowego transportu wewnątrzspółnotowego psów i kotów

https://www.bmel.de/SharedDocs/Downloads/Tier/Heimtiere/LeitfadenKontrolleHundettransport.pdf?__blob=publicationFile

Organizacja Impact unleashed

<https://www.impact-unleashed.com/pet-relocation-travel/how-to-measure-your-pet-from-their-crate/attachment/expatriate-crate-size-6-12-15-2/>

Międzynarodowe Stowarzyszenie Transportu Lotniczego (IATA) Przepisy dot. transportu żywych zwierząt, Ogólne wymogi dot. transporterów dla zwierząt towarzyszących (1), hodowlanych oraz jeleni lub antylop hodowlanych (CR 1–3)(1)

https://www.iata.org/whatwedo/cargo/live-animals/pets/Documents/pet-container-requirements_1_45e_EN.pdf

Imported and travelling dogs as carriers of canine vector-borne pathogens in Germany (Importowane i przewożone psy jako nosiciele psich wektorowych chorób zakaźnych w Niemczech)

<https://parasitesandvectors.biomedcentral.com/articles/10.1186/1756-3305-3-34>

Irlandia, Transport innych gatunków, Wytyczne DAFM

<https://www.agriculture.gov.ie/media/migration/animalhealthwelfare/transportofliveanimals/Guidelineswelfareotherspeciesduringtransport270913.doc>

Międzynarodowa Organizacja na rzecz Ochrony Zwierząt (OIPA)

<https://www.oipa.org/international/puppies-europe-trade/>

LAIA

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/762430/animal-welfare-licensing-procedural-guidance.pdf
https://www.legislation.gov.uk/ukdsi/2018/9780111165485/pdfs/ukdsi_9780111165485_en.pdf

Rodowód

<https://uk.pedigree.com/puppy/key-milestones>

Wytyczne RSPCA dotyczące transportu

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjExluXxLjqAhUyVRUIHVG9CqYQFjAJegQIAxAB&url=https%3A%2F%2Fwww.rspca.org.uk%2Fdocuments%2F1494939%2F712578%2FPets_Transporting%2Byour%2Bpet%2B220814x.pdf%2F29d87515-6b0e-9e2d-f396-c4672856e7ef%3Ft%3D1553170129690%26download%3Dtrue&usq=AOvVaw2H36Homaf27c4QckQIQ4jR



RSPCA. 2017. Szczepienia Ochrona zwierzęcia przed chorobami zakaźnymi

Trening kennelowy – Przewodnik RSPCA

<https://www.rspca.org.uk/adviceandwelfare/pets/dogs/environment/crates>

RSPCA <http://www.rspca.org.uk/adviceandwelfare/pets/general/holiday>

RSPCA <http://www.rspca.org.uk/dogsinhotcars>

RSPCA – The effect of transport on dog welfare – evidence for the revision of EU regulation 1/2005

Survey of travel-related problems in dogs. The Veterinary Record, 170 (21), 542. Mariti, C., Ricci, E., Mengoli, M., Zilocchi, M., Sighieri, C., Gazzano, A. (2012).

Spain, “Guía sobre las condiciones de bienestar animal para el transporte por carretera de perros y gatos en españa”

https://www.mapa.gob.es/es/ganaderia/temas/produccion-y-mercados-ganaderos/guia_transporte_perros_tcm30-535724.pdf

Szwecja, przewodnik dot. podróżowania z psami i kotami

<http://www.jordbruksverket.se/arnesomraden/djur/olikaslagsdjur/hundarochkatter/skotselavhundochkatt/hundarochkatteribil.4.32b12c7f12940112a7c80005022.html>

<http://www.jordbruksverket.se/arnesomraden/djur/resorochtransporter/transportinomekonomiskverksamhet.4.207049b811dd8a513dc80001019.html>

Szwecja, przewodnik dot. podróżowania z psami i kotami

<http://www.jordbruksverket.se/arnesomraden/djur/resorochtransporter/hundarkatterochillrar/travelguidefordogsandcats.106.4c8614ac1602a4751f8ed877.html>

Wielka Brytania, DEFRA, przewodnik dot. warunków wydawania zezwoleń na wykorzystywanie zwierząt na wystawach

<http://www.cfsg.org.uk/The%20Animal%20Welfare%20Licensing%20of%20Activities%20Involvi/k.%20Defra%20Guidance%20Notes%20for%20Exhibiting%20Animals.pdf>

Wielka Brytania, przepisy dot. dobrostanu zwierząt w czasie transportu

<http://www.legislation.gov.uk/uksi/2006/3260/contents/made>

Skala BCS – WSAVA Body Condition Score

<https://wsava.org/wp-content/uploads/2020/01/Body-Condition-Score-Dog.pdf>



Dodatek 1: Plan awaryjny

1. Przewoźnik musi być ubezpieczony przez firmę ubezpieczeniową (dane kontaktowe, numer telefonu)
2. W razie wypadku, zamknięcia drogi lub trudnych warunków pogodowych należy zastosować się do poniższych zaleceń.
 - a. Należy rozważyć całkowite odwołanie transportu, odłożenie podróży w czasie lub powrót do miejsca wyjazdu i zmianę planu.
 - b. Należy zmienić trasę w nawigacji satelitarnej, tak by uniknąć blokad.
 - c. Należy skorzystać z wystarczającej liczby kierowców/pracowników i zabranego zaopatrzenia dla zwierząt w przypadku jakiegokolwiek opóźnienia, niezależnie od jego długości.
 - d. Należy korzystać z klimatyzacji, ogrzewania i wentylacji elektrycznej zamontowanych w pojeździe;
 - e. Należy zapewnić obecność dwóch pracowników przez cały czas, ponieważ dobrostan zwierząt jest najważniejszy. Ta liczba powinna wzrastać wraz z liczbą zwierząt⁶⁷.
3. Jeśli przejścia graniczne nie działają, przewoźnik powinien poszukać alternatywnego przejścia lub zrezygnować z przejazdu.
4. Jeśli pojazd ulegnie nieodwracalnej awarii, pomoc drogowa musi obejmować transport do miejsca wyjazdu, warsztatu lub hodowli/hotelu dla zwierząt. W nagłych przypadkach powinny być dostępne pojazdy zastępcze, które spełniają wymagania w zakresie ochrony dobrostanu zwierząt, w tym odpowiednie transportery i możliwości kontroli temperatury i wilgotności we wnętrzu. Przed podróżą należy skontaktować się z miejscowymi hodowlami lub hotelami dla zwierząt znajdującymi się na trasie przejazdu, aby upewnić się, czy mogłyby one pomóc w nagłych wypadkach.
5. W przypadku choroby pracownika należy zapewnić zastępstwo w postaci osoby, która zapewni transport do miejsca wyjazdu, warsztatu lub hodowli/hotelu dla zwierząt.
6. Na wypadek gdyby zwierzę lub zwierzęta zachorowały lub doznały obrażeń podczas podróży, wszyscy opiekunowie i kierowcy muszą być przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy zwierzętom towarzyszącym. Należy niezwłocznie skontaktować się z najbliższym lekarzem weterynarii w celu dokonania fachowej oceny stanu zwierząt.
7. Jeśli zwierzę musi zostać poddane eutanazji, należy niezwłocznie skontaktować się z lekarzem weterynarii, powiadomić właściciela zwierzęcia oraz przedstawić okoliczności i zdjęcia towarzyszące tej decyzji. Decyzję taką musi podjąć właściciel zwierzęcia i weterynarz.
8. Pojazd transportowy musi być odpowiednio wyposażony, aby poradzić sobie z ekstremalnie wysokimi i niskimi temperaturami. Musi on posiadać niezależne źródło zasilania w postaci akumulatorów trakcyjnych. Przewoźnik musi również posiadać na pokładzie maty chłodzące, wkłady mrożące, dodatkowe koce i derki dla zwierząt. Jeśli sytuacja kryzysowa przedłuży się, należy zwrócić się o pomoc do miejscowych hodowli lub hoteli dla zwierząt. Pojazd musi być odpowiednio wyposażony, aby zapobiec ekstremalnym temperaturom w każdej sytuacji. Jeżeli prognozowana temperatura ma być na tyle wysoka, że konieczne będzie użycie dodatkowych mat chłodzących lub wkładów mrożących, nie należy podejmować podróży.
9. Jeżeli przewoźnik dowie się o chorobie podlegającej obowiązkowi zgłoszenia na obszarze, na który się udaje, powinien w miarę możliwości unikać tego obszaru, zmieniając trasę lub nawet odwołując transport. Jeśli nie jest to możliwe, zwierzęta muszą pozostać w pojeździe w celu odbycia kwarantanny aż do

⁶⁷ Dwóch pracowników na 16 zwierząt.



opuszczenia tego obszaru. Przewoźnik powinien skontaktować się z lokalnym weterynarzem w celu uzyskania porady oraz poinformować urzędnika ds. zdrowia zwierząt w portach i na granicach.

10. Lista kontaktów

- a. Europejski numer alarmowy 112
- b. Pojazd pomocy technicznej ____
- c. Numer kontaktowy ubezpieczyciela ____
- d. Firma transportowa ____
- e. Lekarz⁶⁸ ____
- f. Szpital³⁶ ____
- g. Lekarz weterynarii³⁶ ____
- h. Osoba odpowiedzialna przy wyjeździe ____
- i. Osoba odpowiedzialna podczas podróży ____
- j. Osoba odpowiedzialna w miejscu przeznaczenia ____
- k. Odpowiednie władze ____

⁶⁸ Powinny być możliwe do znalezienia na całej trasie przejazdu przy pomocy wyszukiwarki internetowej lub nawigacji, np. Google Maps.

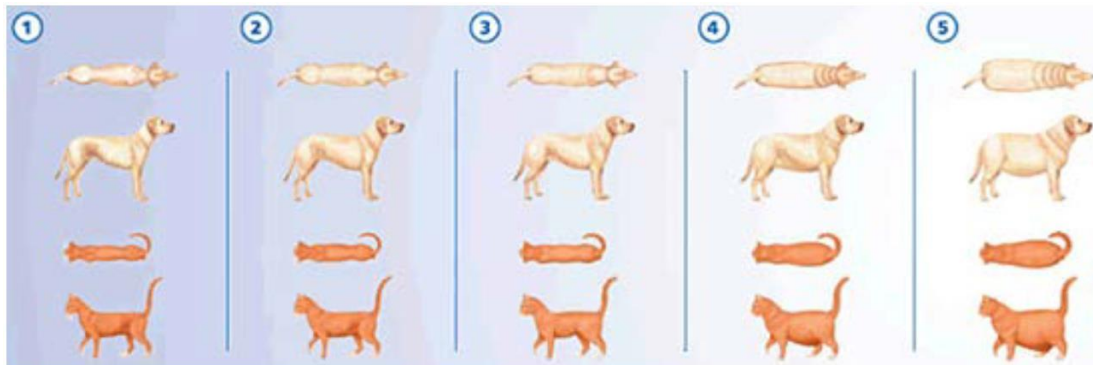
Dodatek 2: Wskaźniki zdrowia i dobrostanu zwierząt

Wskaźnik	Opis	Dotyczy
Zwierzę ma uraz spowodowany załadunkiem/transportem/rozładunkiem	Zwierzę wykazuje oznaki zranienia lub okaleczenia podczas transportu lub po nim	Brak
Zwierzęta mają wodę pitną	Łatwo dostępna czysta woda jest dostarczana zwierzęciu w wystarczającej ilości	Wszystkie
Zwierzę posiada posłanie	Każde zwierzę ma zapewniony materiał chłonny	Wszystkie
Zwierzę wykazuje objawy choroby	Zwierzę wykazuje objawy choroby zakaźnej, np. wyciek z nosa lub oczu, wymioty itp.	Brak
Wskaźnik BCS poniżej 3/9 lub 9/9	W skali od 1 do 9, gdzie 1 = wychudzenie, a 9 = nadwaga, zwierzę uzyskuje wyniki w zakresie 1-3, gdzie 1 oznacza „Łatwo widoczne kości (tj. żebra, miednica, kręgi lędźwiowe); utrata masy mięśniowej, wyraźne wcięcie w talii i pod brzuchem” lub „Masywne złogi tłuszczu na tułowiu, kręgosłupie i u nasady ogona. Brak wcięcia w talii i pod brzuchem. Złogi tłuszczu na szyi i kończynach. Wyraźne rozdęcie brzucha.” ⁶⁹⁷⁰ .	Brak

⁶⁹ Development of a new welfare assessment protocol for practical application in long-term dog shelters S. Barnard, C. Pedernera, L. Candeloro, N. Ferri, A. Velarde, P. Dalla Villa – Veterinary Record 2016.

⁷⁰ Wskaźnik BCS.

Wskaźnik BCS



1: Wychudzony do bardzo chudego

Żebra, kręgosłup i kości biodrowe są widoczne z daleka. Brak zauważalnej tkanki tłuszczowej i oczywista utrata masy mięśniowej, tak że wyraźnie widać żebra, kręgosłup i kości biodrowe. Brak wyczuwalnej tkanki tłuszczowej i minimalna utrata masy mięśniowej.

2: Chudy do szczupłego

Żebra są łatwo wyczuwalne i mogą być widoczne bez wyczuwalnego tłuszczu. Górna część kręgosłupa jest widoczna, kości biodrowe mogą być również widoczne, a żebra mogą być łatwo wyczuwalne przez cienką warstwę tłuszczu. Talia jest łatwo zauważalna, gdy patrzy się na nią z góry. Występuje również wcięcie pod brzuchem, co oznacza, że zarys brzucha oglądanego z boku jest powyżej linii żeber.

3: Doskonały:

O właściwych proporcjach. Żebra można łatwo wyczuć, nie ma nadmiaru tłuszczu. Talia jest widoczna za żebrami, gdy patrzy się na nią z góry. Widoczne wcięcie pod brzuchem.

4: Nadwaga do otyłości

Żebra są wyczuwalne przez lekki nadmiar tkanki tłuszczowej. Talia jest widoczna z góry, ale nie rzuca się w oczy. Wcięcie pod brzuchem jest widoczne. Żebra są trudne do wyczucia palcami pod grubą warstwą tłuszczu. Zauważalne złogi tłuszczu na dolnej części grzbietu i u nasady ogona. Talia jest nieobecna lub ledwo widoczna, a brzuch może wydawać się wyraźnie zaokrąglony lub obwisły.

5: Otyłość do znacznej otyłości

Żebra można wyczuć tylko przy silnym nacisku. Znaczne złogi tłuszczu na dolnej części pleców i u nasady ogona. Wcięcie w talii i pod brzuchem nie występują. Oczywiste rozdęcie w okolicy brzusznej. Żebra niewyczuwalne pod grubą warstwą tłuszczu. Duże złogi tłuszczu są widoczne na szyi, klatce piersiowej, kręgosłupie i u nasady ogona. Wcięcie w talii i pod brzuchem nie występują. Może być również obecne wyraźne rozdęcie brzucha i szerokie, płaskie plecy.